

Зоя Літвінава. «Мадонна».

ВЫСОКАЯ НОТА

Свой юбілейны год Нацыянальны мастацкі музей Беларусі завяршае на высокай ноте. У чатырох залах на першым паверсе музея адкрылася персанальная выстава Зой Літвінавай. Само імя гэтай мастачкі — наш нацыянальны брэнд. Яе творы прапісаны ў такіх музеях і галерэях, дзе выставіцца палічыў бы за шчасце кожны мастак — але далёка не ўсім дадзена...

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ / Фота аўтара

Заканчэнне —
на старонцы 3.

Паверыць у калядныя цуды

Сёння ў Беларускім дзяржаўным тэатры лялек — прэм'ера! Не зусім звычайная. Бо хаця казку «Дзюймовачка» Андэрсана ведаюць усе, на сцэне сталічнага тэатра лялек за ўсю яго больш як 80-гадовую гісторыю яна з'явіцца ўпершыню — менавіта да навагодніх святаў. Прычым у выглядзе інтэрнацыянальнага праекта.

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Заканчэнне — на старонцы 3.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Соцыум

ЧАКАЕМ ШЭДЭЎРАЎ

95 гадоў беларускаму кіно: віншаванні, пытанні ды творчыя рэфлексіі з нагоды гэтай саліднай даты "К" сабрала ў адным нумары

ст. 2, 4, 15

Рэпарцёрскі
марафон

САКРЭТЫ ПАД НАГАМІ

Надаўна ў цэнтры сталіцы былі адшуканыя падмуркі дамоў, звязаныя з асобамі Янкі Купалы і сям'і Луцкевічаў. Як складзецца лёс мясціны, што захоўвае памяць аб славетных дзеячах беларускай гісторыі і культуры? Якія яшчэ загадкі хавае наша зямля?

ст. 5

Тэма

"МУЗЫКАЮ БЛАСЛАВЭНЫ..."

Як тое было?
Настальгічныя нататкі з нагоды 80-годдзя гродзенскай Музычнай школы № 1 імя Юрыя Семянякі

ст. 12 — 13

9 771994 478007 19051

Чакаем ад вас шэдэўраў

Урачысты вечар у сталічным Доме кіно 17 снежня, прымеркаваны да 95-годдзя беларускага кінематографа, прайшоў пад знакам чаканна будучых прэм'ер. Набліжэнне выхаду новых праектаў падкрэсліў у сваёй прамове першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Максім Рыжанкоў. "Ваашы пункты гледжання — экспэртаў, адмыслоўцаў, нам вельмі спатрэбяцца, калі будучы прадстаўлены сур'ёзныя праекты, што ўжо практычна гатовыя", — сказаў ён.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Максім Рыжанкоў уручае Ганаровую грамату Адміністрацыі Прэзідэнта Аляксандру Кашпераву.

Максім Рыжанкоў зачытаў вітальныя словы ад Кіраўніка дзяржавы Аляксандра Лукашэнкі з віншавання кінематографістам.

"Мы на правы ганарымся нашымі таленавітымі, легендарнымі майстрамі, фільмы якіх атрымалі прызнанне далёка за межамі краіны, сталі здбыткам сусветнай культуры. Сёння прыхільнікі кінамастаства чакаюць ад вас шэдэўраў пра сучасную рэчаіснасць, глыбокае асэнсаванне стваральнага шляху, які прайшла наша дзяржава за гады незалежнасці, — прагучала ў пасланні Прэзідэнта. — Упэўнены, што агульнымі намаганнямі мы і далей будзем служыць высокім маральным і эстэтычным ідэалам, беражліва захоўваючы і памянаючы свае лепшыя дасягненні, спрыяючы адкрыццю яркіх маладых талентаў, задавальненню сацыяльных патрэб грамадства, умацаванню пазітыўнага іміджу Рэспублікі Беларусь".

Міністр культуры Беларусі Юрый Бондар у сваёй прамове акрэсліў кірунак далейшага развіцця кінасферы. "Усебаковая падтрымка дэбютантаў, павышэнне ўзроўню прафесійнай адукацыі ў гэтай сферы, яго адаптацыя да рэальных патрэб кінаіндустрыі мусяць стаць асновай для адраджэння былой славы беларускага кіно", — падкрэсліў ён. Тандэм маладых талентаў з прызнанымі майстрамі, на словах міністра культуры, — вось тая формула, што можа садзейнічаць поспеху айчынага кінематографа.

"Мяркую, самыя лепшыя моманты беларускага кіно яшчэ наперадзе. Галоўнае — верыць у поспех, рабіць усё дзеля яго дасягнення", — падкрэсліў Юрый Бондар.

Падчас мерапрыемства былі ўручаны ўзнагароды майстрам і работнікам кінасферы. Так, Ганаровую грамату Адміністрацыі Прэзідэнта атрымалі заслужаныя артысты краіны Уладзімір Мішчанчук і Аляксандр Кашперав. Канцэртную частку, якая крочыла за афіцыйнай, завяршыў паказ рэкламнай ролікаў фільмаў, што плануецца да выхаду ў будучым годзе. Адметна, што на экране былі прадстаўлены трылеры як Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм", так і незалежных кінакампаній.

Фрагмент экспазіцыі.

"Паланэз" — карціна Яна Чэслава Манюшкі, сына кампазітара.

18 снежня адбылося ўрачыстае мерапрыемства з нагоды 200-годдзя з дня нараджэння слаўтага кампазітара Станіслава Манюшкі, арганізаванае Міністэрствам замежных спраў Рэспублікі Беларусь сумесна з Нацыянальным гістарычным музеем. Юбілей Станіслава Манюшкі быў унесены ў спіс памятных дат UNESCO.

Антон РУДАК / Фота аўтара

У сваім вітальным словы міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь і кіраўнік нацыянальнай камісіі UNESCO Уладзімір Макей адзначыў, што гэта — чарговае з больш чым 70 мерапрыемстваў, прысвечаных юбілею Станіслава Манюшкі, якія сёлета адбыліся ў Беларусі. Міністр звярнуў увагу на вялікую значнасць асобы і творчасці кампазітара, і працітаваў яго выслуго: "Аб'яры мэтай свайго жыцця мастацтва, і займайся ім так, каб яго прыносіла радасць і падтрымку людзям".

Таксама Уладзімір Макей падкрэсліў: "Такіх

Музычны рамантык, што аб'ядноўвае народы

імянаў, як Станіслаў Манюшка, у нашай гісторыі нямала. Мы можам назваць і Адама Міцкевіча, і Ігнацыя Дамейку, і Кастуся Каліноўскага, і Тадэвуша Касцюшку, і многіх іншых. Яны належаць нашай гісторыі, але не толькі нашай. Ім даводзілася жыць у розных мясцінах, у розных дзяржавах. Яны належаць нашай агульнай спадчыне. І не трэба дзяліць, прысвойваць і Станіслава Манюшку, і Адама Міцкевіча, і Кастуся Каліноўскага камусьці аднаму. Яны нашы, агульныя, належаць усім нашым краінам". Таксама міністр адзначыў, што такая агульная спадчына з'яўляецца добрым падмуркам для выбудавання міжкультурнага дыялогу і эфектыўным інструментам для ўсталявання стратэгічных добрасуседскіх адносін на будучыню.

Першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Наталля Карчэўская ў сваёй прамове звярнула ўвагу, што Манюшка, народжаны ў Беларусі,

быў сапраўдным падарожнікам, і яго творчасць падзяляюць на розныя перыяды — мінскі, віленскі, берлінскі, варшаўскі, але ён заўжды заставаўся тэўшым, быў адданы роднай зямлі, таму важна, каб ва ўсім свеце ведалі, што лёс кампазітара звязаны з Беларуссю.

У сваю чаргу, часовы павераны ў справах Рэспублікі Польшча ў Беларусі Марцін Ваіцяхоўскі адзначыў: "Мы ўмеем дзяліцца Манюшкам у найлепшым разуменні гэтага слова, і кожная з нашых дзяржаў лічыць яго ў пэўнай ступені сваім. Гэта не ўсім падабаецца, але, улічваючы біяграфію кампазітара, у нас няма іншага выбару".

Намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Аляксей Суша выступіў з прэзентацыяй віртуальнага праекта "Станіслаў Манюшка. Музыканы рамантык з Міншчыны", адзначаючы, што гэта — адзін супольнай міжнароднай працы, дзякуючы чаму

была сабраная і прадстаўленая ў адкрытым доступе ўся вядомая спадчына кампазітара. Тут можна знайсці біяграфічныя матэрыялы, рукапісныя ноты, аўдыядакументы і жывапісныя творы, звязаныя з імем Манюшкі, і многае іншае. Азнаёміцца са зместам віртуальнага праекта можна на сайце Нацыянальнай бібліятэкі.

У будынку міністэрства адбылося адкрыццё выставы "Станіслаў Манюшка. Падарожжа ў XIX стагоддзе", падрыхтаванай Музеем гісторыі тэатральнай і музычнай культуры, на якой прадстаўлены матэрыялы, звязаныя з біяграфіяй і творчасцю кампазітара, а таксама ўшанаваннем яго памяці і сцэнічным увасабленнем яго творчых ідэй. На заканчэнне мерапрыемства студэнты Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі выканалі раманы, напісаныя Станіславам Манюшкам на словы Адама Міцкевіча.

Сімвалічны аповед пра Купалу

На мінулым тыдні адным купалаўскім месцам у свеце стала болей. На фасадзе гатэля "Карлтан" у Браціславе адкрылася мемарыяльная дошка ў гонар Песняра.

Ілья СВІРЫН

Гэта ўжо не першая падобная ініцыятыва Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы — летась мемарыяльны знак з'явіўся ў фінскім горадзе Іматра, у якім яшчэ будучы на той момант класік пабываў у 1910 годзе.

Браціславу Купала наведваў ужо на вяршыні славы — у 1935 годзе, у складзе афіцыйнай савецкай дэлегацыі. Як адзначыла дырэктар музея Алена Ляшковіч, паэт выступаў у ролі народнага дыпламата,

спрыяючы ўсталяванню непазвычайна сувязяў паміж літаратурамі дзвюх краін. І закладзенаму ім традыцыю (ранейшыя прыклады такіх сувязяў даследчыкам невядомыя) варта ўсяляк працягваць.

Якога ж Купалу могуць бацьчы жыхары Браціславы і пастаяльцы шыкоўнага пляцоркавага гатэля? Гэта шмат у чым залежыла ад аўтара мемарыяльнай дошкі — скульптара Паўла Вайціцкіга.

— Гэта ўжо не першы мой мемарыяльны аб'ект, прысвечаны Купале, аднак працяглася над ім няпростата, — прызнаў аўтар. — Я шмат чытаў, разважыў, неаднаразова перабрабляў... Мне было вельмі важна зразумець, як павінен выглядаць герой нашай незалежнай краіны. Перакананы, што звяртацца да мастацкіх

шаблонаў сацрэалізму, з яго спрошчанай натуралістычнай стылістыкай, сёння ўжо не выпадае. І тым болей такая стылістыка непрыемная для вобраза Янкі Купалы — хоць яна і адпавядае яго позняй творчасці, калі ён быў вымушаны змяніцца і даволі прымітыўнымі рыфмамі праслаўляе калумнізм. Але для нас Купала — найперш складаны і рамантычны пясняр роднага краю.

Таму ў партрэце я вырашыў адмовіцца ад простага пераліку анатамічных падрабязнасцяў, ад сацрэалізму ўвогуле — і трактаваць канючы вобраз больш вольна і эмацыянальна. Тут нібы ўтоены своеасаблівы аповед, а дэкарэатыўныя элементы — Папараць-кветка, беларуская мі-

фалагічная расліннасць, старонка (кнігі ці рукапісу) — маюць сімвалічнае значэнне. Разумела, я ўлічваў і архітэктурны кантэкст.

Газета КУЛЬТУРА ШТОТДЫННЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДІЯ ДАСЦУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адказны сакратар — Юрый КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦІВІЧ, Юрэн РАПІН; агульнарэдакцыйны: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Алег КЛІМАЎ, Надзея КУДРЯКІ, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандант: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ; карэспандант: Валіцкія КРАСОЎСКАЯ; мастацкі рэдактар — Наталля АВАІ; карэктар — Таццяна ПАШЭНЬКА. Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчак установа "Культура і Мастацтва". Дырэктар — СЛАБОДЗІН Ірына Аляксееўна; першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтары допісаў павіны пазначыць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (намяр пашпарта, дату выдачы, кім і калі выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупіцы не рэдагуюцца і не вяртаюцца. Меражаны аўтар можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за наданне матэрыялу. *Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2019. Наклад 3262. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 20.12.2019 у 18.00. Замова 4302.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/06 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

“Песняры” і “Алея Падзей”

Учора, 20 снежня, у Пінску адбыліся урачыстасці з нагоды перадачы статусу “Культурная сталіца Беларусі” гораду Ліда.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Па словах загадчыцы сектара культуры Пінскага гарвыканкама Тамары Дземідзенка, з гэтай нагоды ў горадзе адбыўся канцэрт як аічынных “зорак” беларускай эстрады, сярод якіх быў і дзяржаўны ансамбль “Песняры”, так і мясцовых ансамбляў ды індывідуальных выканаўцаў. На мерапрыемстве прысутнічалі прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, кіраўніцтва Пінскага гарадскога і Лідскага раённага выканаўчых камітэтаў, творчыя дэлегацыі з Брэста і Ліды.

Таксама ў гэты ж дзень у Пінскім гарадскім Доме культуры былі прэзентаваны праекты, якія ўдалося рэалізаваць у Пінску ў бягучым годзе. А яшчэ ў пятніцу быў закладзены першы памяты знак на “Алеі падзей”, якая размясцілася на пешаходнай вуліцы Леніна. Новы арт-аб’ект з’явіўся ў Пінску па ініцыятыве гарвыканкама.

— Памяты знак на “Алеі падзей” з лагатыпам культурнай сталіцы, упэўнена, пакладзе пачатак новай традыцыі, — кажа Тамара Дземідзенка. — Так, напрыклад, налета, 1 чэрвеня, мы мяркуем там усталяваць таблічку з надпісам, што Пінск з’яўляецца горадам, дружалюбным дзеям, а таксама думаем над тым, каб увечы адраджаны фестываль “Зоры над Пінай”.

Да слова, адным з фінальных акордаў гэтага насычанага падзеямі года для Пінска стаўся адкрыты конкурс харэаграфіі “Стань зоркай”. Дзея прайшла ў горадзе над Пінай 13—14 снежня, а арганізатарам мерапрыемства выступіла Пінская дзіцячая школа мастацтваў № 3.

І апошняе. Сёння Пінск рыхтуецца пераняць у Оршы эстафету маладзёжнай сталіцы рэспублікі. Гэты статус ён займае налета. Так што без статуснасці горад над Пінай не застанеца. У гарвыканкаме з гэтай нагоды пачалі фарміраваць план мерапрыемстваў. У яго прапануецца ўключыць рэспубліканскі маладзёжны форум, спартыўныя спаборніцтвы, выстаўку дасягненняў моладзі, інтэрактыўныя пляцоўкі, майстар-класы ды многае іншае.

Не спаць на Новы год!

Будзе снег на Новы год, не будзе — да “Гуглу” не хадзіць, не падкажа ён. Нават Белгідрамет сёння не можа абсалютна дакладна спрагназаваць, якое надвор’е чакае беларусаў напярэдні 2020-га. Але адно я вам гарантую — у святочную ноч на тэлеканале “Беларусь 1” глядачы ўбачаць “Новы год на Макаёнка, 9” — шоу з удзелам папулярных аічынных і замежных артыстаў. “Адкуль такая ўпэўненасць?” — спытае мяне скурпулёзны чалавек. “Адтуль, — адкажу яму, — з аднаго з павільёнаў “Беларусьфільма”, дзе ў гэтыя панядзелак-аўторак праходзілі здымкі навагодняга прадстаўлення”. І я там быў, нічога заганага не піў, а спяваў, дакладней падпяваў...

Алег КЛІМАЎ / Фота аўтара

Падчас здымак навагодняга прадстаўлення.

...Я падпяваць пачаў адразу, як толькі, дзякуючы ласкаваму запрашэнню Белтэлерадыёкампаніі паназіраць прадстаўніку нашага выдання за здымачным працэсам, апынуўся на пляцоўцы, заплюненай прыгожа апраўтанай публікай. Яна “запальвала” і на танцпляцы каля сцэны, на якой, чаргуючыся, адрацоўвалі свае нумары артысты, і на невялікай імправізаваанай трыбуне. А ўсю гэтую бліскучасць — “літары, феерверк, мішура” — фіксавалі на камеры тэлевізійшчыкі, што прасочвалі праз натоўп ды размяшчаліся на под’юме. Дык вось, падпяваць я стаў імгненна — гасцям тэлешоу з сонечнай Украіны, гурту “Воплі Відалясава”, які спачатку абядаў усім прысутным прыход самага рамантаўнага сезона года — у супертрэке “Вясна”, а затым выканаў кампазіцыю пра падманшчыцу — дапоўненую ўласнымі куплетамі

гранд’ёзную плясавую “Ті ж мене підманула”. “Шалелі” пад яе і самі музыкіанты і ўсе, хто ў гэты момант знаходзіўся ў павільёне. (Праўда, цікава, як рэдактар праграммы паступіць з “траблёмнымі” радкамі пра дзючыню ў “Мэрэдэсе”...)

Тэму наступнай за зямой пары года закрунулі ў сваім выхадзе і “Беларускія песняры”, што прапанавалі не менш несыротную “За паўгадзіны да вясны”. Моладзь, — а менавіта ёй у асноўным запуюнілася памяшканне — “адрылася” пад хіт іх мам і тат, а то і дзядулю з бабулямі гэтак жа адчайна весела. Наогул, не ведаю, якім выйдзе выніковы прадукт, але атмасфера падчас рэпетыцыі шоу была самая што ні на ёсць святочная.

Ну а што павіна атрымацца? Аб тым “К” распавяла дырэктар Дзірэкцыі тэлеканала “Беларусь 1” Алена Ладуцька. Па яе словах, амаль трохгадзіннае шоу глядачы ўбачаць у ноч з 31-

га снежня на 1-е студзеня. Вестці “хэлінін” даверылі — і гэта лагічна, зыходзячы з назвы і кантэнту — Яўгена Перліну, ды і дэя са сцэнарыяў належыць выдому тэлевыдучаму. Дапаможа яму напарнік па вярчэрнім інфармацыйна-забаўляльным шоу “Макаёнка, 9” тэлеведучы і стэнд-ап-комік Андрэй Макаёнак — між іншым, стрыечны ўнук знакамітага беларускага драматурга.

— Разлічваем, што практычна прыдзецца даспадобы самай рознай узраставай

чана самая лепшая тэхніка, выкарыстоўваюцца самыя маляўнічыя дэкарацыі, прымяняюцца самыя сучасныя відэа- і іншыя спецефекты. А рыхтаваўся канал да здымак гэтага праекта, пачынаючы з восені.

Акрамя тых выканаўцаў, якіх я ўжо згадаў, на экране з’явіцца Аляксандр Саладуха і Віталь Варанко, Дзмітрый Калдун і Ціма Беларускіх, Алена Ланская і Іна Афанасьева, Руслан Аляхно і Аляксандр Палцік, гурты “БЕЗ БИЛЕТА” і “Дрозды”, “Тяни-Толкай” і

“Леприконсы”, “Дядя Ваня” і “Сябры”, Беларускі дзяржаўны ансамбль “Песняры” і Naviband. За Украіну разам з “BB” выступіць спявак Alekseev, што стаў нам да жудасці назаву бліжэй і родным пасля “Еўрабачання — 2018”, дзе ён выканаў кампазіцыю Forever. Ад ЗША праспявае... Джо Лін Тэрнер — рок-зорка, кэс-вакаліст такіх гуртоў, як Rainbow і Deep Purple! Зрэшты, усё назваў і імёнаў я прыводзіць не буду: хай для таго, хто святочную ноч вырасыць правесці ў кампаніі з тэлевізарам і тэлеканалам “Беларусь 1”, інтрыга захаваецца. Не спаць, увагуле!

Паверыць у калядныя цуды

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Артысты, зразумела, усе нашы. Рэжысёрам жа была запрошана Кацярына Ложкіна-Бялевіч з Санкт-Пецярбурга, якая ў пачатку гэтага сезона ставіла тут спектакль “Тута Карлсан, першая і адзіная”. Ураджэнка Беларусі, Кацярына скончыла Санкт-Пецярбургскую дзяржаўную акадэмію тэатральнага мастацтва. Прычым вучылася ў майстэрні Руслана Кудашова — галоўнага рэжысёра тамтэйшага Вялікага тэатра лялек, які паставіў шэраг спектакляў у Брэсце: “Халстамер”, “Месяц Сальеры”, “Фро”, нядаўні “Сотнікаў”. У тым жа піцёрскім тэатры працуе Кацярына, сумяшчаючы акцёрскую прафесію з рэжысёрскімі спробамі — настолькі ўдалымі, што былі намінаваны на Расійскую нацыянальную тэатральную прэмію “Залатая маска”. Тры тыдні таму яна паставіла там “Дзюймовачку”, дзе даследавала тэму маці маленькай дзюймовіцы. Летась

у сакавіку звярталася да гэтай казкі ва Ульянаўску. І штораз рабіла не перанос спектакля, а зусім новую версію.

Адмысловыя выявы персанажаў нашай “Дзюймовачкі” прыдумала галоўны мастак заданага тэатра лялек у Пецярбургу Марына Завьялова. А музыку — ізраільска-беларускага гурта “Наг’Уаль” Леанід Паўлэнак, які даўно аздабляе спектаклі нашага тэатра, вельмі плённа супрацоўнічаючы з яго галоўным рэжысёрам Аляксеем Ляляўскім.

Такі вось беларуска-расійска-дацкі праект. Прычым “дацкі” ва ўсіх сэнсах. Па-першае, таму што Андрэсан — дацкі пісьменнік. А па-другое, спектакль прымеркаваны адразу да дзюх да — “памятных дзён календара”: тут і 215-годдзе з дня народзінаў творчага бацькі “Дзюймовачкі” — Ханса Крыстыяна Андэрсена, якое будзе адзначацца ў 2020-м, і, канешне, Каляды з Новым годам. Таму паверыць у казачныя дзівосы будзе асабліва лёгка.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Свой юбілейны год Нацыянальны мастацкі музей Беларусі завяршае на высокай ноте. У чатырох залах на першым паверсе музея адрылася персанальная выстава Зоі Літвінай. Само імя гэтай мастачкі — наш нацыянальны брэнд. Яе творы пралісаны ў такіх музеях і галерэях, дзе выстаўлялі палічылі бы за шчасце кожны мастак — але далёка не ўсім дадзена... На выставе больш за сто твораў. Частка іх належыць Нацыянальнаму мастацкаму музею, іншыя — уласнасцю мастачкі. Ёсць у экспазіцыі работы, якія дагэтуль майстэрні не пакідалі.

Нават для тых, хто нібыта знаёмы з творчасцю Зоі

Высокая нота

Літвінай, выстава будзе адкрыццём. Рэч у тым, што звычайна перад вачыма глядацкай грамады і, адпаведна, у яе свядомасці пераважаюць бліжэй нам па часе творы. А тое, што мастачка рабіла 20, 30, 40 гадоў назад, яе аднагодкі паспелі забыць, а моладзь хутчэй за ўсё і не ведае. Тут жа прадстаўлена рэспектыва ад 60-х гадоў да сённяшняга дня.

У адрозненне ад іншых мастакоў, чый творчы шлях выразна падзяляецца на перыяды, кожнаму з якіх адпавядае пэўная стылістыка і характэрныя вобразны лад, у Зоі Літвінай вызначыць паводле почырку, калі зроблена палатно ці аркуш да-

волі складана. У адным і тым жа часе з яе рукі выходзяць творы настолькі розныя, нібыта яны належыць розным аўтарам.

Назва выставы — “Знакі творчай волі”. Гучыць пафасна, пры тым, што пафас мастачцы ніколі не быў уласцівым — ні ў жыцці, ні ў творчасці. Так, пафасна — але, зрэшты, слушна. Яе палотны, графічныя аркушы, манументальныя творы — гэта сапраўды хроніка самарэалізацыі валавой творчай натуры. І яшчэ сведчанне таго, што мастакоўскай свабоды залежыць не ад вонкавых варунак (прынамсі, залежыць не цалкам, не фатальна), але ад унутранага стану асобы.

Калі святкаванне гучнай даты айчыннага кіно дасягнула сваёй кульмінацыі — 17 снежня, самы час спыніцца на вяршыні гары, каб аглядзець навакольны кіналандшафт непрадзятым позіркам. Што ж адбываецца ў нашым кіно напрыканцы юбілейнага года? Шукіе кірунак свайго далейшага развіцця кінастудыя “Беларусьфільм”, гучныя перамогі на міжнародных кінафестывалях святкуюць маладыя аўтары са створанымі ў кааперацыі стужкамі, рэспубліканскі кінавідэапракат паволі паварочваецца да сваіх кінавытворцаў і выпускае беларускія фільмы ў кінапракат, вялікі і камерныя кінафестывалі з жарсцю змагаюцца за свайго гледчага... Каб зафіксаваць бягучы момант у нашай кінаіндустрыі, “К” звярнулася да самых розных прадстаўнікоў кінасупольнасці з просьбай адказаць на тры пытанні.

1. Якую падзею, фільм у беларускім кіно апошніх гадоў (ці года) вы маглі б вылучыць?
2. На якім этапе, на ваш погляд, зараз знаходзіцца беларускі кінамотаграф?
3. Што вы маглі б пажадаць айчынныму кіно?

Вынікі невялікай апытанкі выявілі дасягненні і балявыя кропкі нашага кіно ды здзівілі пэўнымі агульнымі перажываннямі і хваляваннямі. З іншага боку, адказы вызначылі і галоўную станочную тэндэнцыю гэтага года — разуменне агульнай прасторы беларускага кіно. Перад вамі, калі хочаце, сеанс калектыўнай рэфлексіі з нагоды сыходзячага, 2019 года, калі наш кінамотаграф адсвяткуюць такі значны адрэзак свайго жыцця.

Адраджэнне ці стагнацыя?

95 гадоў беларускаму кіно: кропка рэфлексіі

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Юрый ІГРУША, начальнік адзела маркетынга, рэалізацыі і рэкламы кінастудыі “Беларусьфільм”:

1. Падзея апошніх гадоў для мяне — гэта, безумоўна, стужка “Купала” Уладзіміра Янкоўскага. Янка Купала — вядома, знакавае імя для Беларусі, наш брэнд, і можна тут адно здзіўляцца, што толькі зараз мы дабраліся да адлюстравання лёсу гэтай выбітнай асобы ў ігрывым кіно. Я спадзяюся, што “Купала” адкрые новыя дзверы ў нашу гісторыю, багатую на знакавыя постаці ў культуры, навуцы, іншых сферах.

2. Беларуская кінамотаграфія ўвесь час зведвае ўзлёты і падзенні. Зараз хутчэй яна ідзе на ўзлёт. На сённяшнім свяце кіно Нацыянальная кінастудыя выступае на пляцоўцы Дома кіно разам з незалежнымі кінакампаніямі. Мы разумеем, што беларускае кіно — справа агульная, а не толькі “Беларусьфільма”. Гэта даўно ўжо пара было зрабіць. Калі кінапрадукцыя прэзентуецца за межамі Беларусі, аб канкурэнцыі паміж сабой не можа ісці і гаворкі: тут важна выступаць згуртавана, бо гэта ўздымае ўзровень беларускага кіно.

3. Галоўнае пажаданне нашым аўтарам — быць больш смелымі. Адыходзіць ад кансерватыўнага падыходу. Кіно нарадзілася як эксперымент і рухае яго далейшы пошук і смеласць. Не трэба баяцца на гэтым шляху праваліваў, бо, адкрываючы новыя грані, мы рухаемся далей.

Наталля АГАФОНАВА, старшы навуковы супрацоўнік Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук, кандыдат мастацтвазнаўства, сябра Міжнароднай федэрацыі кінапрэсы FIPRESCI:

Спачатку невялікая праэмбула. Звычайна, дзень нараджэння нацыянальнай кінамотаграфіі — гэта першы публічны кінасеанс першага (ігравога ці дакументальнага) фільма. Паводле слоўва дырэктара музея беларускага кіно Ігара Аўдзеева, першы паказ гледчаў (па квітках) першага беларускага

ігравога фільма “Лясная бэль” адбыўся 26 снежня 1926 года ў кінатэатры “Культура” (Мінск). Мы ж ушаноўваем дату стварэння *трэста “Белдзяржкіно”*. Не ведаю, нават, ці ёсць падобныя парадаксальныя аналогіі. Такім чынам, да рэальнага 95-годдзя беларускага кіно яшчэ пара гадоў (усміхаецца).

1. Апошнія чатыры гады самымі цікавымі для мяне з’яўляюцца фільмы, якія ствараюцца без дзяржаўнай фінансавай падтрымкі і, як правіла, па-за межамі Нацыянальнай кінастудыі. Словам, тое, што прынята называць незалежным кіно. Яно — з’ява заканмерная і актуальная. Чаму? Вопыт беларускага кіно — гэта вопыт перадусім *савецкага кіно*: тэматыка, стылявыя напрамкі, фінансаванне кінавытворчасці, сістэма кінапракату. Але гэты вопыт скончыўся амаль 30 гадоў таму. І менавіта незалежнае наша кіно асвойвае сучасныя падыходы на ўсіх узроўнях — іншае бачанне рэчаіснасці і іншыя спосабы расповеду пра яе, прадзюсарскія і дыстрыб’ютарскія мадэлі.

Мая тройка фільмаў 2019 года з гэтай плыні — дакументальны “Чыстае мастацтва” Максіма Швэда, ігравыя — “Возера радасці” Аляксея Паўляна і “П” Улады Сяньковай. “Чыстае мастацтва” зроблена ў рэчышчы Creative Documentary (го-бок аўтар адштурхоўваецца ад уласнай ідэі, а не ад героя і назірання за ім). Бліжэйшы аналаг — “25” Андрэя Куцілы.

“Возера радасці” — сапраўдны мастацкі твор. Гэта не проста гісторыя пра сіроцтва дзяўчынкі, але іншасказанне пра “птушак без гнездаў”. Страта дому-“гнезда” — нярэдка лёсавызначальны паварот у экзістэнцыйнай беларусаў, звычайна затоплены ў Маўччанні.

“П” Улады Сяньковай — моцная фільм-мэйкерская работа і па драматургіі, і па рэжысуры. Тым больш, калі ведаць пра шматлікія “чырвоныя сцяжкі”, што абмяжоўвалі яе магчымасці.

Юрый Ігруша.

Наталля Агафонава.

2. Наш дзяржаўны кінамотаграф захраў у эпосе “малакарцінны” (адпаведны перыяд савецкага кіно канец 1940-х — сярэдзіна 1950-х гадоў). Проста канстатую факт — без аніякай ацэнкі. Дадам, што гаворка не толькі пра колькасны крытэрыі.

Усе мы чакаем прэм’еру “Купалы” — сапраўды з’яву неардынарную для “Беларусьфільма”. Ці зрушыць гэты фільм Нацыянальную кінастудыю з якара? У мяне песімістычнае бачанне.

3. Пажаданні? Мадэрнізацыі па ўсім спектры — ад вытворчасці да мыслення.

Воля ЧАЙКОЎСКАЯ, прадзюсар, заснавальніца і дырэктар фестывалю “Паўночнае ззянне”:

1. Пачну з асаблівых праектаў. Для мяне знакавай падзеяй за апошнія гады стаў мой дэбютны прадзюсарскі фільм “Дарога” піццеракага рэжысёра Дзімы Калашнікава вытворчасці маёй кампаніі — Volia Films. Лічу, што гэта першы прыклад, калі незалежны беларускі прадзюсар выйшаў на міжнародны кінарынак. “Да-

рога” стала штуршком для мяне ў сэнсе не толькі асабістага, але і прафесійнага росту як фільм-мэйкера, да таўскама, у пэўным сэнсе, прэцэдэнтам у Беларусі, калі пра кіно і прадзюсарскую працу гаварылі наогул. Тое, што фільм быў класіфікаваны на прэмію “Оскар”, — для мяне было надзвычай натхняльным знакам.

Сёлета кінафестывалю кіно Паўночных і Балтыйскіх краін “Паўночнае ззянне” споўнілася пяць гадоў. Я рада, што кінафорум займае значнае месца ў кінамотаграфічным жыцці краіны, і што разам з цудоўнай камандай (якая можа звярнуць го-

Воля Чайкоўская.

Ігар Сукманаў.

ры!) мне ўдаецца без падтрымкі з боку дзяржавы рабіць кінафестываль, на які прыязджаюць замежныя госці, з праграмы якога беларускія гледачы і рэжысёры могуць запазчыць столькі ўсяго цікавага, які нясе і падзяляе каштоўнасці роўнасці, салідарнасці і ўзаемападтрымкі.

Ды яшчэ не магу не адзначыць рэлізы двух фільмаў, да якіх я прычынілася як прадзюсар: “Мая бабуля з Марса” Аляксандра Міхалковіча і “Чыстае мастацтва” Максіма Швэда. “Чыстае мастацтва” пасляхова прайшоў у пракасе ў Мінску і быў запрошаны ў Нацыянальны конкурс “Лістапада”. “Мая бабуля з Марса” займела беларускую прэм’еру на “Паўночным ззянні”, але сёлета таксама была паказаная ў конкурсе Мінскага Міжнароднага кінафестывалю. Прэцэдэнт мінулага года, калі тры стужкі (у тым ліку, “Мая бабуля з Марса”) не трапілі ў Нацыянальную праграму кінафаруму, быў вычарпаны.

Падзеі істотныя для кіно Беларусі ў цэлым.

Прарыў фільма “Крышталь” Дар’і Жук. Даша паказала ўсім, што ўсё магчыма. Мне здаецца, што кейс “Крышталь” (а таксама і маёй дакументальнай стужкі “Дарога” — два кінафорумы былі класіфікаваныя на “Оскар” у алдін год, але ў розных катэгорыях) стварыў у Беларусі пэўны канкурэнтны асяродак. Маўляў, і мы таксама так хочам. Беларусы троху заварушыліся. Гэта добра.

Перамога дакументальнага фільма **Summa Андрэя Куцілы** на IDFA, а таксама ролізы некалькіх незалежных карцін: напрыклад, “П” Улады Сяньковай і “Возера радасці” Аляксея Паўляна. Рэспектую.

Стварэнне і дзейнасць Гільдыі незалежных кінапрадзюсараў і кінавытворцаў на чале з Канстанцінам Вараб’ём, у раду якой я ўваходжу разам з іншымі прадзюсарамі. Гільдыя займаецца адвакацкай зменаў у заканадаўстве Беларусі ў галіне кіно.

2. Этап, на якім зараз знаходзіцца наша кіно, я б назвала пачатковым. Беларускі кінамотаграф у ізаляваным становішчы адносна міжнароднага кантэксту, будзем шчырымі. У нас няма прызрыстай сістэмы фінансавання мясцовых кінапраектаў і мясцовых кінафестывалаў, няма развітка кінарынку, і нават няма інстытута прадзюсавання як такога. Мы толькі-толькі пачынаем неяк заўважваць пра сябе ў межах найноўшага часу. І з большага, ініцыятыва пабудовы кінаіндустрыі сыходзіць з боку незалежных прадзюсараў і рэжысёраў. Спадзяюся, што наша “ініцыятыва знізу” будзе пачута дзяржавай і прынамсі Міністэрствам культуры, станочна ацэнена і падтрыманая. Тады з пачатковага стану мы зможам перайсці ў стан канструктыўнага дыялогу і стварыць нармальнае поле для супрацоўніцтва.

3. Хачу пажадаць айчынныму кіно салідарнасці і ўзаемападтрымкі. Ставіцца з павагай да таго, што робіць калегі, і цаніць працу алдін аднаго, весці дыялог, спрабаваць зразумець патрэбы свае і іншых — гэта стваральны падыход, які дапаможа нам разам выйсці на новы ўзровень. Гэтыя пажаданні я адрасую і прадзюсарам, якія атрымліваюць дзяржаўнае фінансаванне ў Беларусі, і незалежным кінамотаграфістам, і ўсім беларускім кінафестывалам. Жадаю нам усім жыць дружна.

Ігар СУКМАНАЎ, праграмы дырэктар Мінскага Міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”, кінааналітык, сябра Міжнароднай федэрацыі кінапрэсы FIPRESCI:

1. Адаю перавагу фільмам з мініяшорнымі бюджэтамі, знятым незалежнымі аўтарамі, якія свой фінансавы недахоп пераўтвараюць у канцэптальную перавагу. Асабліва, карцінам Юліі Шатун (“Заўтра”) і Мікіты Лаўрэцкага (пачынаючы з кароткаметражных работ, і заканчваючы “Сашыным пеклам”).

2. Жыццё толькі пачынаецца.

3. Прайсці іспыт “меднымі трубамі”.

Фота Ганны Шарко і прадастаўлены рэспандэнтамі

Зямля беларуская поўніцца напамінамі аб мінуўшчыне — прычым не толькі ў пераносным, а і ў самым прамым сэнсе. Пастаянна прыходзяць весткі аб усё новых і новых археалагічных знаходках — і не абавязкова зробленых навукоўцамі падчас мэтанакіраваных даследаванняў. Часта артэфакты мінулых стагоддзяў паказваюцца з-пад зямлі падчас будаўнічых і земляных работ, а ўвагу на іх звяртаюць нават простыя мінакі. Прычым адбываюцца такія знаходкі не дзе-небудзь у дрэмучых лясах ці аддаленых вёсках, а ў самым цэнтры сталіцы! Дзіву даецца, як толькі здолелі яшчэ захавацца ў мінскай зямлі матэрыяльныя сведчанні гісторыі — прытым, што горад, а тым больш яго гістарычны цэнтр, зазналі на працягу ўсёй сваёй гісторыі безліч разбурэнняў і перабудов, пры якіх часта змяняўся не толькі выгляд гарадскіх вуліц, але нават сам рэльеф зямной паверхні.

Антон РУДАК /
Фота аўтара

Сакрэты пад нагамі

ЯК БЫВАЕ ЦЯПЕР...

Сёлета ўвесну на мінскай вуліцы Кірыла і Мяфодзія апырнуліся археалагічны музей — як фізіял Музея гісторыі горада. Значную частку яго экспазіцыі складаюць знаходкі, зробленыя акурат у гэтых ваколіцах, у гістарычным цэнтры Мінска, пачынаючы ад прадметаў амаль тысячагадовай даўніны. Ды і само месца, дзе знаходзіцца музей, абранае нездарма — тут захаваўся падмуркі манастыра бернардынцаў з XVIII стагоддзя. Але археалагічныя знаходкі працягваюць з'яўляцца з-пад зямлі ў ваколіцах музея і ў нашыя дні. Больш за тое — сёлета ў кастрычніку мінуўшы са збіўленнем знаходзілі археалагічныя артэфакты на Зыбіцкай вуліцы проста пад нагамі: аскепі керамічнага посуду, кафлі. Высветлілася, што тут нядаўна праводзілі земляныя работы і патрывожылі культурныя слой.

А вось, нібыта, падобны — але больш пазіўны выпадак. Яшчэ ў 2012 годзе пры будаўніцтве аднаго з гандлёвых цэнтраў на паўднёвым захадзе Мінска былі знойдзеныя археалагічныя артэфакты, якія адносяцца да XI — XII стагоддзяў. Пра знаходку адразу ж паведамілі ў Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук, туды ж перадалі і асноўную частку ашуканага. Работы прыпыніліся для правядзення раскопак. Але найбольш цікава, што пасля ў самім гандлёвым цэнтры, дзе засталася частка археалагічных артэфактаў, з іх стварылі экспазіцыю, якая распавядае наведвальнікам аб гісторыі гэтага месца. Варта прыклад для пераймання!

...І ЯК БЫВАЛА РАНЕЙ

Зрэшты, пра каштоўныя гістарычныя знаходкі ў цэнтры Мінска я сам чуў з дзяцінства — яшчэ мой дзядуля, які рос у першыя паясыяныя гады на плошчы Свабоды, распавядаў, як у сярэдзіне пятнацятых гадоў, падчас перабудовы кафедральнага касцёла на спартзалу, ён, яшчэ будучы школьнікам, з сябрамі зай-

шоў між будаўнічага смецця невялікі скарб з залатых манет часоў Расійскай імперыі. Знаходка дужа прыдалася ў тых гадоўныя гады — здаўшы золата дзяржаве, за атрыманае ўзнагароджанне сем'і малых скарбашукальнікаў здолелі набыць добрую вопратку і іншыя патрэбныя ў гаспадарцы рэчы.

Але гэта золата — відавочная, матэрыяльная каштоўнасць. А колькі распавядаў дзед аб старадаўніх рукапісах, кнігах, марках і банкнотах, якімі ледзь не засыпаная была ўся плошча Свабоды і яе ваколіцы. А ўжо на гарышчах навакольных будынкаў якіх толькі цікавостак можна было знайсці! Тут трапіліся і старадаўнія музычныя інструменты, і сцягі з харутвамі, і вайсковыя ўніформы мінулых стагоддзяў. Усё гэта выклікала цікаўнасць у малых мінукоў, але часта было непатрэбна дарослым, якія папроста не звярталі на такія рэчы ўвагі. Які быў далейшы лёс тых артэфактаў? — заўжды непаклоўся я, слухаючы дзедавыя расповеды. Не дае мне спакою гэтае пытанне і цяпер.

ЛУЦЭВІЧЫ І ЛУЦКЕВІЧЫ

Не так даўно ў скверы імя Янкі Купалы, што ў цэнтры Мінска, пачаліся работы па добраўпарадкаванні тэрыторыі. Побач пралягае вуліца Янкі Купалы, у скверы знаходзіцца музей, прысвечаны класіку — усё тут звязанае з імем Народнага паэта. І невыпадкова, бо ў міжваенныя гады дом, дзе жыў Янка Купала, стаў акурат у гэтым месцы. На жаль, ён згарэў ад пажараў, выкліканых нямецкімі бомбамі ў першыя дні вайны, і сёння цяжка нават вызначыць, дзе менавіта знаходзілася жылло паэта, якое ў даваенную пару прыцягвала мноства таленавітых і вядомых гасцей. Але факт, што будынак сучаснага музея паўстаў у 1959 годзе вельмі блізка ад гэтага месца.

Уся тэрыторыя сквера да вайны была шчыльна забудаваная — праўда, зольшыга драўлянымі аднапавярховымі дамамі. Інтэрнацыянальная вуліца перасякала

сённяшняю Янкі Купалы (талы апошняга звалася Пралетарскай) і ішла далей уздоўж Свіслачы, а на тэрыторыі сённяшняга сквера ад яе перпендыкулярна, у бок сённяшняга праспекта, адыходзіла вуліца Садовая. Акурат ля гэтага паварота стаялі два дамы, якія належалі яшчэ адной вядомай сям'і, што адзначылася ў гі-

Сярэд знаходак, зробленых за апошнія дні, — аскепі посуду, шклянныя бутэлеккі дарэвалюцыйных часоў, кафля і клеямая ўладальніцка заводу. Влікі фрагмент белай кафлі з рэльефным узорам Павел Каралёў падымае з зямлі проста падчас нашай гутаркі — ваводзе яго словаў, гэта, бадай, адна з найбольш прыгожых знаходак за ўвесь час пошукаў.

торыі нацыянальнага адраджэння — Луцкевічам. Летаць побач з гэтым месцам быў усталяваны памятны камень. У Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы сёлета праходзіла выстава, прысвечаная славуату дзеячу беларускага руху Івану Луцкевічу — тут не забываюць аб непарыўнай сувязі лёсаў дзюх суседскіх сем'яў.

Таму, калі на тэрыторыі сквера пачаліся земляныя работы, на іх не змог не звярнуць увагу вядучы навуковы супрацоўнік Купалаўскага музея Павел Каралёў. Выявілася, што падчас капання траншэяў для адводу вады і пракладкі новых сцёжак будаўнікі натрапілі на падмуркі будынкаў, якія стаялі тут яшчэ напрыканцы 1950-х. Звернуўшыся з архіўнымі планами квартала, можна ўпэўніцца, што гэта — падмуркі двухпавярховыя лані Пляўскага і двух дамоў, што некалі належалі Луцкевічам. Гэтыя будынкы, дарочы, былі аднымі з нямногіх, што перажылі пажары чэрвеня 1941-га — сямейнае паданне сведчыць, што адзін са сваякоў Луцкевічаў паваліў

Від на месца, дзе цяпер стаіць музей Янкі Купалы. Двухпавярховы будынак — ланія Пляўскага, праваруч ад яе стаялі дамы Луцкевічаў. 1950-я гады. / Архіўны здымак

На нашых вачах будаўнічая тэхніка працягвае работы непадалёк ад месца, дзе знаходзіцца нядаўна раскапаная падмуркі дамоў, што належалі сям'і Луцкевічаў. Тут пракладваюць дарожку, і хаця цяпер тэхніка не надта паглыбляецца ў грунт, але ўсё ж кіруецца ў бок падмуркаў, і можа іх закрываць.

Музейшчыкі глядзяць на гэтыя рэчы як на патэнцыйныя музейныя прадметы, якія маглі б легчы ў аснову экспазіцыі, прысвечанай гісторыі квартала. На думку Паўла Каралёва, музейфікацыі патрабуюць і падмуркі дамоў, звязаных з гісторыяй сем'яў Луцкевічаў і Луцкевічаў. Калі б гэтыя фундаменты былі назначаны на паверхні зямлі ў скверы, альбо нават выведзеныя для агляду і адпаведным чынам экспанаваныя, гэта дазволіла б канкрэтызаваць уяўленні наведвальнікаў музея аб месцы, дзе жыў паэт, кім былі яго суседзі, дзе яны любілі бавіць час — захаваўся сведчанні, што Янка Купала любіў наведваць ланію Пляўскага, зберагла таксама і апісанні інтэр'ераў дамоў Луцкевічаў.

Па тэрыторыі сквера лягчы было б вадзіць экскурсіі, паказваючы, дзе і што менавіта знаходзілася тут яшчэ ў сярэдзіне мінулага стагоддзя. Каб дасягнуць гэтага, на думку Паўла Каралёва, варта было б надаць месцу, дзе стаялі дамы Луцкевічаў, статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, так, як гэта адбылося з месцам у Мінску, дзе стаў родны дом Максіма Багдановіча, а таксама правесці археалагічныя рас-

копкі — адпаведныя звароты ўжо рыхтуюцца. Каралёў таксама падкрэслівае, што гэтыя мясціны звязаныя і з трагедыяй першых дзён Вялікай Айчыннай вайны, яны ці не першыя папярпелі ад нямецкіх бомбаў — таму тут варта ўшанаваць памяць і аб такім трагічным эпізодзе ў гісторыі гэтага кутка сталіцы.

ЦЕНІ ПРОДКАЎ

Яшчэ адзін палобны выпадак здарыўся ў Мінску напрыканцы лістапада — але гэтым разам пры правядзенні земляных работ у скверы па Калектарнай вуліцы былі знойдзеныя не падмуркі ці артэфакты, а чалавечыя парэшткі. Рэч у тым, што на месцы гэтага сквера размяшчаліся яўрэйскія могілкі, намагаючыся якіх руінаваліся і зніклі з 1970-х і аж да пачатку 1990-х гадоў. Цяпер, калі маглі былі патрывожаныя падчас праектаваў камунікацый для пабудовы новай лініі метрапалітана, гарадская пракуратура Мінска звярнулася ў гарвыканкам з просьбай разгледзець магчымае наданне тэрыторыі могілак статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці. Гэтае месца звязанае і з трагічнай гісторыяй нацысцкай акупацыі: на тэрыторыі могілак адбыліся масавыя забойствы і пахаванні вязняў гета.

А вось па-за Мінскам апошнія навіны не такія аптымістычныя. Так, на мінулым тыдні пры добраўпарадкаванні тэрыторыі, прылеглай да замка Сапегаў у Гальшанах, што ў Ашмянскім раёне, быў патрывожаны магільнік XIV стагоддзя, прычым адно пахаванне было знішчана будаўнічай тэхнікай, яшчэ два пашкоджаныя, і захаваўся толькі адно. Археалагічныя артэфакты і людскія парэшткі выявіў выкладчык сведка — археолаг Яўген Уласевіч, які перадаў навіну былым калегам у Інстытут гісторыі НАН, і толькі талы работы былі спыненыя. На жаль, усё складалася такім чынам акурат з-за таго, што падчас гэтых работ адсутнічаў археалагічны нагляд, не кажучы аб папярэднім археалагічным даследаванні тэрыторыі — хая пра існаванне могілкіна было вядома яшчэ з XIX стагоддзя. Цяпер археолагі праводзяць раскопкі і спрабуюць ураваць рэшткі могілкіна. Тут ужо знойдзены шэраг цікавых артэфактаў — нож у похвах, срэбныя прысцянак, фібула...

Такіх прыкрых памылак усё-ткі варта пазбягаць, і дбаць аб гэтым загалда ў асабліва, калі земляныя работы плануюцца ў знаках гістарычных мясцінах. Зрэшты, як бачым, у Беларусі кожны лапкі зямлі яшчэ можа хаваць невядомыя нам сакрэты. Аб гэтым варта памятаць, каб не страціць каштоўныя сведчанні мінулага.

Ад Камітэта па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь

Аб работах, дапушчаных да ўдзелу ў конкурсе на саісканне Дзяржаўных прэмій Рэспублікі Беларусь 2020 года

У адпаведнасці з пунктам 9 Палажэння аб Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь, зацверджанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 5 мая 2006 г. № 300 “Аб Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь”, з мэтай шырокага азнамлення грамадскасці, прадстаўляецца інфармацыя аб работах і аўтарскіх калектывах, якія дапушчаны да ўдзелу ў конкурсе на саісканне дзяржаўных прэмій Рэспублікі Беларусь 2020 года.

Падкамітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі паведамляе, што да ўдзелу ў конкурсе на саісканне Дзяржаўных прэмій Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі 2020 года дапушчаны наступныя работы і аўтарскія калектывы:

Галаваты Іван Іванавіч, Пятроўскі Андрэй Барысавіч, Барбікаў Дзмітрый Уладзіміравіч, Канаплянік Аляксандр Іванавіч, Доўнар Дзмітрый Мікалаевіч, Міхаленя Вячаслаў Дзмітрыевіч. Работа “Інавацыйныя тэхналогіі распрацоўкі радовішчаў калійных солей, развіццё высокатэхналагічных і навукаёмкіх вытворчасцей і стварэнне сучаснай імпартазамышчальнай высокапрадукцыйнай тэхнікі для іх здабычы і перапрацоўкі”. Вылучана адкрытым акцыянерным таварыствам “Беларусь-калій”. Прадстаўлена Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі;

Вягера Іван Іванавіч, Побаль Ігар Леанідавіч, Басякоў Міхаіл Нічыпаравіч, Залескі Віталій Генадзевіч, Кавалёўскі Барыс Віктаравіч, Сцяпук Алег Георгіевіч. Цыкл работ “Распрацоўка высокаэнергетычных умацавальных і зварачных тэхналогій і арганізацыя вытворчасці экспертнаарыентаванага прамысловага абсталявання”. Вылучаны дзяржаўнай навуковай установай “Фізика-тэхнічны інстытут Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі”. Прадстаўлены Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі;

Пархомяч Пётр Аляксандравіч, Ляшчэнка Аляксандр Федаравіч, Руды Віктар Віктаравіч, Дэвойна Алег Георгіевіч, Жарскі Уладзімір Уладзіміравіч, Кашэўскі Яўгеній Патровіч. Работа “Стварэнне і ўкараненне лазернай тэхнікі і тэхналогіі апрацоўкі матэрыялаў для павышэння канкурэнтаздольнасці прадукцыі машынабудавання”. Вылучана адкрытым акцыянерным таварыствам “БЕЛАЗ” — кіруючая кампанія холдынга “БЕЛАЗ-ХОЛДЫНГ”. Прадстаўлена Міністэрствам прамысловасці Рэспублікі Беларусь;

Суконка Алег Рыгоравіч, Красны Сяргей Анатольевіч, Алейнікава Вольга Вітальевна, Кахнюк Віктар Ціханавіч, Малькевіч Віктар Ціханавіч, Палякоў Сяргей Львовіч. Цыкл работ “Новыя метады дыягностыкі і лячэння анкалагічных захворванняў у дарослых і дзяцей”. Вылучаны дзяржаўнай установай “Рэспубліканскі навукова-практычны цэнтр анкалогіі і медыцынскай радыялогіі імя М.М. Аляксандрава”. Прадстаўлены Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь;

Лапа Віталій Вітальевіч, Цыганаў Аляксандр Рыммавіч, Пірагоўская Галіна Уладзіміраўна, Чарнякоў Дзмітрый Уладзіміравіч, Дармешкін Алег Барысавіч. Работа “Распрацоўка, вытворчасць і прымяненне новых форм комплексных мінеральных угнаенняў у Рэспубліцы Беларусь”. Вылучана рэспубліканскім унітарным прадпрыемствам “Інстытут глебазнаўства і аграхіміі”. Прадстаўлена Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі;

Прывалаў Фёдар Іванавіч, Грыб Станіслаў Іванавіч, Казлоўская Зоя Аркадзьеўна, Кільчэўскі Аляксандр Уладзіміравіч, Кавалевіч Аляксандр Іванавіч, Раўшэткаў Уладзімір Мікалаевіч. Работа “Стварэнне і выкарыстанне фонду генетычных рэсурсаў раслін Беларусь — асновы харчовай і біялагічнай бяспекі”. Вылучана рэспубліканскім унітарным

прадпрыемствам “Навукова-практычны цэнтр Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі па земляробстве”. Прадстаўлена Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі;

Бакавец Мікалай Уладзіміравіч, Длугоўніч Вячаслаў Андрэевіч, Жагора Мікалай Адамавіч, Ісаевіч Анатоль Уладзіміравіч, Ніканенка Сяргей Віктаравіч, Тарасава Вольга Барысаўна. Работа “Стварэнне нацыянальнай сістэмы метралагічнага забеспячэння Рэспублікі Беларусь у галіне лазернай тэхнікі і оптыкі”. Вылучана дзяржаўнай навуковай установай “Інстытут фізікі імя Б.І. Сцяпанавана Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі”. Прадстаўлена Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі;

Жураўскі Аркадзій Іосіфавіч (пасмяротна), Булыка Аляксандр Мікалаевіч, Крамко Іван Ігнаціевіч (пасмяротна), Мяснікова Валянціна Уладзіміраўна, Федарэнка Ганна Уладзіміраўна. Работа “Лексікаграфічнае апісанне слоўнага фонду беларускай мовы XIV — XVIII стст. (“Гістарычны слоўнік беларускай мовы” ў 37 выпусках)”. Вылучана дзяржаўнай навуковай установай “Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі”. Прадстаўлена Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі.

Падкамітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры паведамляе, што да ўдзелу ў конкурсе на саісканне Дзяржаўных прэмій Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры 2020 года дапушчаны наступныя аўтары і творчыя калектывы:

Кузняцоў Вячаслаў Уладзіміравіч, Дудараў Аляксей Ануфрыевіч, Траян Юрый Антонавіч, Яромкіна Ірына Уладзіміраўна, Кручанка Антон Яўгеніевіч, Кавалёў Юрый Андрэевіч. За работу “Балет В. Кузняцова “Вітаўт”. Харэаграфія і пастаноўка Ю. Траяна”. Вылучаны дзяржаўнай тэатральна-вышэйшай установай “Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балега Рэспублікі Беларусь” сумесна з ГА “Беларускі саюз тэатральных дзеячў” і УА “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Качан Канстанцін Іванавіч. За серыю жывапісных работ “Радзімай зачараваны” (2004 — 2017 гг.). Вылучаны ўстановай “Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Чаргінец Мікалай Іванавіч. За кнігі, якія садзейнічаюць умацаванню агульначалавечых каштоўнасцяў і ідэй гуманізму: раман-дылогія “Вам — заданне” і “За секунду до выстрела” (1982 — 1983 гг.), апавесць “Прыказ № 1” (2016 г.), раманы “Ілоты безумія” (1995 г.), “Сыновья” (1989 г.), “Операция “Кровь” (2013 г.). Вылучаны ГА “Саюз пісьменнікаў Беларусі”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь;

Бандарэнка Сяргей Афанасьевіч. За стварэнне твораў манументальнага мастацтва: рэльефнае пано

“Песня пра зубра” для вестыбюля Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (2006), стала “Трыумф” і Аляя алімпійскай славы (культурна-спартыўны комплекс “Мінск-Арэна”, 2009), Конны помнік князю Альгерду (Віцебск, 2014), скульптурная кампазіцыя “Беларусь гасцінная” для палаца Незалежнасці (2015). Вылучаны ДУ “Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь;

Аляксееў Аляксандр Аляксеевіч, Лукашэвіч Алег Вацлававіч. За мастацкі праект “Спадчына Беларусі”. Вылучаны ГА “Беларускі фонд культуры”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь;

Касцючэнка Канстанцін Аляксандравіч. За стварэнне манумента “Брама памяці” ў мемарыяле “Трасцянец” (2015). Вылучаны УА “Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь;

Шаркоў Анатоль Васільевіч, Харашэвіч Алена Іванаўна. За рэалізацыю праекта “Жыць і помніць” і публікацыю серыі кніг: “Жыць і помніць: Советские воинские захоронения в Европе”, “Последний приют солдата”, “Ставка Верховного главнокомандующего Рвусской армией в годы Первой мировой войны в событиях и лицах”, “Обелиски памяти Русской Императорской армии Первой мировой войны”, “По следам Советско-польской войны”. Вылучаны ДУ “Беларускі культурны цэнтр духоўнага адраджэння”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Крамарэнка Віктар Уладзіміравіч. За стварэнне архітэктурнага праекта “Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны”. Вылучаны прадпрыемствам “Творчая майстэрня архітэктара Крамарэнка В.У.” Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь;

Гарцуеў Аляксандр Фёдаравіч. За стварэнне высокамастацкіх твораў сцэнічнага мастацтва: спектаклі “Не мой” (2010), “Тры Жызэлі” (2013), “Раскіданае гнездо” (2013), “Кар’ера доктара Рауса” (2017). Вылучаны дзяржаўнай установай “Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь “Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь;

Ліхадзедаў Уладзімір Аляксеевіч. За стварэнне гісторыка-асветніцкага праекта “У пошуках страчанага” (2004 г.). Вылучаны рэдакцыйна-выдавецкай установай “Выдавецкі дом “Звезда”. Прадстаўлены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь і Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Камітэт па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь, падкамітэт па Дзяржаўных прэміях у галіне навукі і тэхнікі, падкамітэт па Дзяржаўных прэміях у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры звяртаецца да кіраўнікоў арганізацый, устаноў, вышэйшых навучальных устаноў, прадпрыемстваў, органаў дзяржаўнага кіравання, грамадскіх аб’яднанняў з просьбай прыняць удзел у абмеркаванні пералічаных работ і аўтарскіх калектываў.

Водзвы спецыялістаў, матэрыялы грамадскага абмеркавання, прапановы і ўзгаўкі па работах, аўтарскіх калектывах і аўтарах прымаюцца да 15 верасня 2020 года па адрасе: 220072, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 66, каб. 317, сакратарыят Камітэта па Дзяржаўных прэміях Рэспублікі Беларусь.

Тэл. / факс (017) 284-24-56, (017) 284-23-81.

Аршанская перспектива

Фота Аршанскай ЦБС

Пасяджэнне круглага стала.

Ад Спірыдона Собаля...

Намеснік дырэктара па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Аляксандр Суша паведамляе “К”, што 19 снежня ў Цэнтральнай бібліятэцы імя Аляксандра Пушкіна горада Оршы прайшоў круглы стол. Яго тэма: “Помнікі кніжнай культуры Аршаншчыны: “Ад Буквара Спірыдона Собаля да нашых дзён”.

Яўген РАГІН

Падзея адбылася ў адпаведнасці з загадам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 06.02.2019 № 22 “Аб зацвярджэнні галіновага плана мерапрыемстваў па развіцці сферы культуры Аршанскага раёна на перыяд да 2023 года”.

Арганізатарамі круглага стала Міністэрства культуры, НББ, Аршанская ЦБС і Музейны комплекс гісторыі і культуры Аршаншчыны.

Бібліятэкары і навукоўцы вялі гаворку пра асветніцкія традыцыі Аршаншчыны і вучэбнае кнігавыданне Спірыдона Собаля, прааналізавалі гісторыю Куцейскай друкарні як яркага прыклад старажытнага пісьменства. Былі абмеркаваны таксама роля мясцовых гістарычных кнігазбораў, бібліятэк і бібліяфілаў, кнігі ў сучасным сацыякультурным і інфармацыйным асяроддзі Аршанскага раёна.

К

Захавальнікі памяці

23 снежня ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь пройдзе круглы стол “Супрацоўніцтва дзяржаўных музеяў і прыватных калекцыянераў: сучасны стан і перспектывы”. Мерапрыемства з’яўляецца адным са складніках выставачнага праекта “Захавальнікі памяці: музеі і калекцыянеры”.

Яўген РАГІН

Дадзены праект прысвечаны гісторыі фармавання прыватных калекцый, якія сталі сёння часткай музейных збораў. Тэмы для абмеркавання: захаванне і прэзентацыя помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны, арганізацыя сумесных выстаў, перамяшчэнне каштоўнасцяў за мяжу.

Удзел у мерапрыемстве будуць браць калекцыянеры, музейныя супрацоўнікі, спецыялісты Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Мяркуюцца таксама прэзентацыя выставы “Усход-Заход” (калекцыя твораў усходняга і заходнеўрапейскага мастацтва князёў Дандуковых-Корсакавых), каталога выставы “Захавальнікі памяці...”, выпуск якога стаў магчымым пры фінансавай падтрымцы генеральнага партнёра Нацыянальнага гістарычнага музея кампаніі Джэпан Табак Інтэрнэшнл ЭсЭндДзі.

У працягу тэмы — навіна з Віцебскага абласнога кра-

знаўчага музея. Тут працуе выстава “Аб падарунках і дарах”. З першых дзён работы ўстановы (1944 год) і па сёння фонды папаўняюцца прадметамі і калекцыямі, перададзенымі музею ў дар. Да прыкладу, у 1994 годзе перададзены прыватны збор Івана Галькевіча, які ўтрымліваў больш за сем тысяч прадметаў і стаў падмуркам для стварэння Музея Прыватных калекцый — філіяла абласнога краязнаўчага. У розны час у музейны фонд перададзены прадметы з прыватных калекцый Міхаіла Калкова, Вадзіма Кузьміна, Аляксандра Мемуса і многіх іншых. Гаворка пра прадметы археалогіі, нумізматыкі, сфрагістыкі і фалерстыкі, узоры мастацтва і побытавыя рэчы, а таксама прадметы, звязаныя з жыццём і творчасцю Васіля Быкава, Рыгора Барадуліна, Уладзіміра Караткевіча, Івана Сяродніцкага, Міня Шмырова, Стэфаніі Станюта. Асобнае месца займаюць карціны, графічныя накіды віцебскіх мастакоў.

К

17 студзеня адбыўся чарговы, 23-ці, з’езд Беларускага саюза мастакоў. На ім былі прыняты папраўкі да статута творчага саюза і абраны новы старшыня.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ / Фота аўтара

ПЫТАННІ НАЙПРАТ І ЁСКОСНА

З’езд праходзіў у сталічным Палацы мастацтва, які зусім не прыстасаваны пад такія буйнамаштабныя імпрэзы, і доўжыўся з дзесяці гадзін раніцы недзе да васьмі гадзін вечара. Я таму засяроджаваў увагу на гэтай акалічнасці, што памятаю часы, калі на з’езд адвозілася два дні. Ды і памяшканні пад гэты арэндаваліся шыкоўныя — Кангрэсная зала “Мінск”, Рэспубліканскі палац прафсаюзаў. Але зараз такая раскоша Саюзу не па кішэні, даво-

У прасторы з’езда.

дзіцца ўціскацца. Палац мастацтва быў абраны для правядзення з’езда таму, што Саюзу ў гэтым выпадку арэнду аплочваць не трэба. Гэты будынак належыць творчаму аб’яднанню на правах уласнасці.

Згаданая акалічнасць яркава сведчыць, што з гледзішча эканамічнага творчы саюз перажае не лепшыя часы. Сапраўды, БСМ хоць і захаваў сваю названую за саветамі ўласнасць, але новая эканамічная рэчаіснасць прымушае і грошы лічыць, і бізнес-планы маляваць, і ўвогуле цікавіцца тым, што адбываецца за вокнамі майстэрні ў наваколным свеце. Кожны дэлегат з’езда атрымаў брашуру “Выставачная дзейнасць грамадскага аб’яднання “Беларускі саюз мастакоў” 2017 г. — 2019 г.” з укладаннем пра фінансава-гаспадарчую дзейнасць саюза за справядзаны перыяд. Так што кожны, хто ўмее чытаць літары і лічыць, меў на руках аб’ектыўную інфармацыю пра тое, якія грошы і якім чынам былі заробленыя, ды на што яны потым былі выдаткаваныя. Такая празрыстасць робіць гонар кіраўніцтву Саюза, і, з’яўляючы б, мусяла на караню заблакіраваць запыты кіштальту “куды знікаюць нашы (саюзаўскія) грошы?” і “як скарыстоўваецца наша ўласнасць?” Аднак, менавіта на гэтых пытаннях, пастаўленых найўпрот і ўскосна, у ад-

Можа, якраз той выпадак...

носна карэктнай форме і не надта, засяродзілася ўвага дэлегатаў. Урэшце рэшт, хоць нерваў папсавалі нямаю, дзейнасць кіраўніцтва за справядзаны перыяд была аэронна дэлегатамі з’езда станоўча. І тады паўстала пытанне, як жыць далей...

З’езд мусіў абраць новага старшыню Саюза альбо падоўжыць паўнамоцтвы дзеючага. Рэч у тым, што паводле статута Саюза не было больш старшыней больш як два тэрміны запар. Рыгор Сітніца свае два тэрміны па тры гады адпрацаваў, і даць дазвол балаціравацца на трэці тэрмін яму мог дазволіць толькі з’езд, які ёсць вышэйшая

выразнай харызмай, вядомай сваёй здольнасцю разурэлюваць няпростае сітуацыі. Перамож Отчык. Такім чынам у Саюза новы старшыня.

На з’ездзе былі ўнесены некаторыя змены ў статут. Большасць з іх — касметычнага характару. Пры нязменнай сутнасці скарэктаваны фармулёўкі. А вось пытанне пра статус маладзёжнага аб’яднання пры Беларускам саюзе мастакоў выклікала сур’ёзныя спрэчкі. Існуючая сітуацыя неадпаводна ні самім маладзёжкам, якія лічаць, што на іх глядзіць як на неаўтаномнасць, ні іх калегам з “дарослага” саюза, якім

лькасць рэспубліканскіх выстаў. Мне такі падыход блізка, бо мастак ён ці ёсць, ці яго няма. І спасылкі на ўзрост тут неадарэчныя. Прынамсі, сярод выпускнікоў нашай акадэміі нямаю тых, хто яшчэ будучы студэнтам браў удзел не толькі ў мнстве рэспубліканскіх, але і ў шэрагу міжнародных выстаў. Так што паводле гэтай фармальнай адзнакі мог стаць сябрам Саюза яшчэ нават не атрымаўшы дыплама аб заканчэнні ВНУ.

Але ж пры сённяшнім стане тое маладзёжнае аб’яднанне — якая ні ёсць, а ўсё ж форма сацыяльна-абаронасці маладога мастака. Да сябра “маладзёжкі” не звернуцца з пытаннем, чаму ён недзе не працуе.

А МАРЫЦЬ НЕ ШКОДНА...

Завяршыць жа свае нататкі я хацеў бы вось такой сентэнцыяй... Згадваючы агучаныя перадавыбарныя праграмы кандыдатаў на пасад старшыні Саюза, мушу адзначыць шэраг агульных тэзаў. Гэта намер пашырыць інфармацыянае поле мастацтва — стварыць новыя часопісы, і такім чынам пашырыць культуры ўплыў на грамаду. Аб’яцанне ўтварыць сістэму рэалізацыі як унікальнай, так і тыражава-най мастацкай прадукцыі праз адмысловую гандлёвую сетку; прыцягнуць да мадэрнізацыі прадпрыемстваў Саюза межэжных інвестараў, а да арганізацыі мастацкіх імпрэз — знакамітых межэжных куратараў; пакапаціцца пра мастакоў-пенсіянераў; нарэшце пераканаць дзяржаўныя структуры, што курыруюць культуру, у неабходнасці гарантываных закупаў твораў мастацтва па прыстойнай маладзёжнай расцэнках. Прасцей кажучы, зрабіць усё тое, што па зразумелым асабіста для мяне прычынна не здолелі іх папярэднікі. Іншы раз мне падавалася, што людзі ля мікрафонаў і я, каторы іх слухае, жывем у розных краінах і належым да розных творчых саюзаў. Я — сябра розальнага Саюза мастакоў у рэальнай Рэспубліцы Беларусь, яны — жыхары віртуальнай краіны і віртуальнага БСМ.

Але супакойвае мяне слуханае выслоўе — “Мары — гэта не адыход ад рэчаіснасці, а сродак набліжэння да яе”. Можа, гэты яркавы той выпадак...

К

СТАТУС МАЛАДЫХ У СТАТУЦЕ

Аб жаданні балаціравацца на пасад старшыні заявілі пяць мастакоў. Але рэальна разлічвалі на абранне маглі толькі Глеб Отчык, першы намеснік старшыні БСМ, і старшыня Віцебскай абласнай арганізацыі Святагана Баранкоўская — асобы з

Гродзенскі цэнтр “Спадчына” прыслаў абвестку пра серыю майстар-класаў “Навагодні бум”. Я патэлефанаваў ва ўстанову 16 снежня, калі гэтыя майстар-класы яраз і распачаліся. Адказала метадыст Алена Шыдлоўская. Яна паведаміла, што запісалася на ўдзел у рамесніцкай вучобе 12 ахвотных. Колькасць іх павінна павялічыцца, бо жанравы дыяпазон прапаноў даволі вялікі. Па словах метадыста, майстар-класы прысвечаны тэхнікам мокрага валавання, мастацкай апрацоўкі тэкстылю, а таксама — дэкаратыўна-прыкладнаму мастацтву, кераміцы і жывапісу. Заняткі ладзяцца кожны дзень, у іх бяруць удзел пяць майстроў цэнтра. Вынікам сумесных намаганняў “Навагодняга бума” стануць сувенірныя пацукі, анёлы, калядныя вянкi, падсвечнікі, зімовыя пейзажы...

Яўген ПАГІН

Зіма на зіму пакуль не падобная. Але свой настрой мы павінны фармаваць самі. Дырэктар Лідскай дзіцячай мастацкай школы Валянціна Грышкевіч піша, што надвор’е на Новы Год пастаянна рознае, а вось традыцый роднай установы застаюцца нязменнымі. Адна з іх — штогадовы дабрачынны кірмаш. Чарговы адкрыўся 11 снежня. На выставе можна было набыць сувеніры, зробленыя рукамі настаўнікаў і іх выхаванцаў. Выручаныя грошы пайшлі на дапамогу хворым дзецям.

Яшчэ адна нядаўняя дабрачынная акцыя. Гэтым разам — у Карэлічах. Вікторыя Касцюк з аддзела метадычнай работы Карэліцкага раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці распавяла: “Акцыя рэспубліканская і называецца “Нашы дзеці”. Марафон добрых дзей працягнула да 10 студзеня. Прадпрыемствы і арганізацыі, валанцёры рыхтуюць падарункі не толькі школьнікам, але і сталым людзям. Прынамсі, Дзед Мароз паабяцаў, што зробіць усё, каб не было наўкола пахмурных твароў”.

Свята “Ёлка ў Ёлшы” на Зэльвеншчыне анансавалася ў папярэднім аглядзе пошты. Святагіна Якута з Зэльвы ўдакладняе, што трохгадзінная займальная праграма сабрала больш за 300 гасцей. Пачаў дзейнічаць палац Дзеда Мароза, які выконваў усе жаданні. А яшчэ былі факельнае шэсце і фэер-шоу.

Наконт “усіх жаданняў”. Я асабіста і не памятаю, каб я ў дзіцінстве верыў у Дзеда Мароза. Я верыў у башку. Ён мне і настрой навагодні ды пах ёлачны забяспечваў і абавязкова мандарыны дзесяці набываў.

Нібыта шараговыя мерапрыемствы бібліятэчнай Бярэзішчыны амаль заўжды выглядаюць як нечаканае свята. Мяркуюце самі: месячнік літаратурнага краязнаўства тут называлі “Вялікая літаратура з правільнай прапай”. Брала! Загадчык мясцовага маркетынгу Тамара Круталевіч — вядомая прэдумшчыца. Гаворка на адным з мерапрыемстваў месячніка

ішла пра пісьменніц Святагану Лобач і Алу Саскавец.

Краязнаўчую тэму працягвае бібліятэкар Мураванскай сельскай бібліятэкі з Шчучынскага раёна Марыя Сямашка. Выстава “Шчучыншчына — мой родны кут” арганізавана да 80-годдзя ўтварэння раёна. Гаворка ішла і пра таямніцы Мураванскай царквы-крэпасці.

У Ашмянках прайшоў конкурс “Малады спецыяліст XXI стагоддзя”. Аліна Сянюк з аддзела метадычнай работы Ашмянскага РЦК паведамляе, што сёлета ў арганізацыйна-працоўнай групы 121 малады спецыяліст. У конкурсе на прафесійнае майстэрства ўдзельнічалі восем. Сфера раённай культуры, наколькі я зразумеў, маладымі зоркамі, на вялікі жаль, прадстаўлена не была. Але не ўсё, як аказалася, так кепска. Як мне паведамілі ў РЦК адзін малады спецыяліст ад культуры пайшоў у войска, а другая прыхварэла і не змагла ўдзельнічаць у конкурсе. Шаноўныя, пастарайцеся не хварэць!

А ў Столінскай цэнтральнай раённай бібліятэцы адбылася літаратурна-музычная кампазіцыя, прысвечаная творчасці Аляксандры Пахмутавай і прымеркаваная да 90-годдзя кампазітара-аўтара больш за 400 песняў. Пра гэта паведаміла бібліятэкар установы Кацярына Страха. У той вечар, натуральна, гучалі знакімыя песні.

Яшчэ дзве навіны, прысвечаныя персаналіям. Палац мастацтваў Бабруйска, па словах яго метадыста Кацярыны Крыловай, правёў арт-галзінку ў гонар стагоддзя з дня нараджэння мастака Уладзіміра Дамарада. А ў Ваўкавыскай райбібліятэцы, піша Жана Баклажэц, гаворка з вучонымі ішла пра творчасць Міхаіла Лермантава.

Верхнядзвінскі раённы Цэнтр культуры і народнай творчасці стаў месцам правядзення абласнога свята нацыянальных культур “Нас з’яднала зямля Беларусі”. Пра гэта піша метадыст Віцебскага абласнога метадычнага Цэнтра народнай творчасці Аля Ляўкіна. Адбыліся прэзентацыі нацыянальных рамястваў і кухань. “Выступілі фальклорныя калектывы, — распавядае аўтар, — з Глыбоцкага, Шумлінскага, Шаркаўшчынскага, Верхня-

Пераднавагодні бум

ИНКЛЮЗИВНАЯ ЯРМАРКА ТАЛАНТОВ «ПОД СОЗВЕЗДИЕМ ДОБРА»

На здымках:

- 1 Свята нацыянальных культур у Верхнядзвінску.
- 2 Інклюзіўны кірмаш талентаў у Бабруйску.
- 3 Разьбяр Мар’ян Козар.
- 4 Арт-гасцеўня ў Бярэзінскай бібліятэцы.
- 5 Ашмяны: творчы конкурс маладых спецыялістаў.
- 6 Добрачынны кірмаш у Лідзе.
- 7 Баруны: пераднавагодні конкурсы.

звінскага, Полацкага, Ушацкага раёнаў, а таксама гурты з Расіі і Латвіі”.

І зноў гаворка пра Палац мастацтваў Бабруйска. Тут адбыліся шосты па ліку інклюзіўны кірмаш талентаў “Пад сузор’ем дабрыні” і інтэлектуальная гульня “Правы і абавязкі навучнікаў”.

Традыцыйным конкурсам прыгажосці ды грацы парадаваў жыхароў Дзятлава мясцова Цэнтр культуры і народнай творчасці.

Людміла Рыбік з Ашмян напісала пра земляка Мар’яна Козара, які выразаў выяву Ісуса Хрыста, што ўсталявана ля касцёла ў Іўі. Разьбяр па дрэве працуе ў аддзеле рамястваў і традыцыйнай культуры вёскі Палыны. Таленавіты, сціплы, шматгранны. Як аказалася, спадар Мар’ян валодае не толькі

ёлачным упрыгожванням больш за 60 гадоў.

Метадыст з Магюльскай райбібліятэкі Вольга Коршун паведамляе, што яе ўстанова разам з работнікамі сельскага клуба “Азёркі” адправілі ў экспрэс-маршрут “Спішаемса вам казку падарыць”. Яны праехалі па вёсках Букшпава, Котчына, Лявова і Малья Азёркі.

І апошняя на сёння інфармацыя з Ашмяншчыны. У аграгарадку Баруны прайшла забавляльна-музычная праграма “Эх, ты Зімушка-зіма!”

Не абыйдзецца сёння без пераднавагодніх рэкамендацый і паведамленняў Таццяны Бычанок з Савецкага раённага аддзела па надзвычайных сітуацыях горада Мінска. Яна распавядае, што ў сталіцы да 31 снежня праходзіць акцыя “Бяспечны Новы год”. У сувязі з гэтым парадзі наступныя. Петарды, ракеты і фэерверкі неабходна набываць толькі ў спецыялізаваных крамах, дзе ёсць сертыфікат адпаведнасці правілам бяспекі. Піратэхнічныя вырабы не павінны быць мяккімі ці пакожанымі. Нельга ўтрымліваць іх на кухні, ля батарэй ацяпляння. Цяпер — пра выбар месца для ёлкі. Яна павінна быць устойлівай. І ўсталяваць яе варта ўдалечыні ад аб’ектаў вальных прыбораў. Нельга выкарыстоўваць папяровыя гірлянды, штучны сьнег з ваты. Калі загарэлася электрагірлянда, адразу выцягніце вільку з рэзакі, паваліце ёлку на падлогу, каб полымя не ўзнімаўся ўверх. Штучную ёлку нельга тушыць валою. Не забывайцеся, што палімеры пры гарэнні выдзяляюць атрутныя рэчывы.

На сёння — усё. Пішыце пра цікавае! Здзіўляйце і радуіце! Сустрэнемся праз тыдзень.

У Раздзялавічах усё нармальна...

Ужо на выездзе з гэтага населенага пункта ў мяне адбылася хуткапыльная размова з жанчынай-веласіпедысткай — работніцай сельскагаспадарчага вытворчага кааператыва. У тутэйшы Дом культуры яна не ходзіць — некалі, па сваёй гаспадарцы маса ўсялякіх спраў. Дзеці яе, паступішы ў інстытуты, раз'ехаліся па гарадах. Назад вяртацца не збіраюцца, уладкаваліся там. “І куды вяртацца? — задала мая суразмоўніца рытарычнае пытанне і сама ж на яго адказала. — Толькі на тры грошы, што мы атрымліваем, сям’і не падымеш”. Не на пазітыве праводзілі Раздзялавічы аглядальніка “К”. А пачыналася ўсё...

Алег КЛІМАЎ, Мінск — аграгарадок Раздзялавічы Ганцавіцкага раёна — Мінск / Фота аўтара

БЕЗ ТРАДЫЦЫЙ — НИЯК

...з майго знаёмства з Вольгай Рабцэвіч і яе слоў:

— Заняць пасадку дырэктара нашага сельскага Дома культуры мне прапанавалі тры гады таму. Выбар упаў на мяне, напэўна, таму, што мама тут доўгі час спявала.

А мама Вольгі Міхайлаўны асоба ў Раздзялавічах легендарная. У нялёгка для традыцыйнай сельскай культуры 1990-я гады, калі многім было не да яе — самім бы выжыць, яна стала яе ахоўніцай. Тады ў поўнай меры раскрыўся талент Софіі Мікалаўны як краязнаўцы, дзякуючы няўрымсліваму характару жанчыны абрады ў гэтай мясцовасці не проста засталіся ў памяці народнай, а, нягледзячы ні на што, праводзіліся рэгулярна.

І дачка сёння працягвае з калектывамі ўстановы развіваць тую асноватворную лінію, якой яна вынікала, а менавіта — адраджэнне, захаванне і прасоўванне мясцовай абрадавай культуры. І спадзяюцца падзвіжнікі на тое, што традыцыі будзе каму перадаць, — на тых жа дзяцей са школы: так, напрыклад, больш за дваццаць яе навучэнцаў наведвае танцавальны гурток, спасцігаючы асновы старадаўніх народных танцаў Каза, Мікіта і іншых.

— І атрымліваецца ў іх вельмі добра, — канстатуе спадарыня Рабцэвіч. — Яны — паўнапраўныя ўдзельнікі абрадаў. А вось з выкананнем народных песень у падлеткаў горай — не так лёгка даецца ім аўтэнтычны дыялект: з іх трэба было нарадзіцца, а сярод іх бацькоў ужо мала хто можа назваць сябе яго носьбітамі.

Аднак, “крытыкуючы” сваіх выхаванцаў, дырэктар адначасова і нахвалівае фарміраванні, якія функцыянуюць пры СДК. Асабліва “дастаецца” членам гуртка докаратаўна-прыкладнага мастацтва і дзюджатам і хлопцам з фальклорнага гурта “Раўчункі” — спадарожнікам вяломага ў краіне народнага фальклорна-этнографічнага калектыву “Завіца”. Добра ведаюць яго і, скажам, у Польшчы. Тамтэйшыя калегі беларусаў нават па-добраму зайздросцяць

ім — таму, што ансамблю ўдалося зберагчы мастацтва архаічнага танца, што яго артысты лепш, чымсей іх выкарыстоўваюць у песнях палескую гаворку.

— На буйных мерапрыемствах наш ДК заўсёды поўны, — кажа Вольга Рабцэвіч. — Шараговыя ж збіраюць дзесьці чвэрць залы. Цяжка цяпер завабіць людзей на канцэрты: калі дарослыя яшчэ на іх ходзяць, то ў падрастаючага пакалення цікавасць не занадта вялікая.

У кантэксце самадзейнай творчасці мы з дырэктарам закрэпілі і тэму, якая хваліць і яе, і дырэктараў клубных устаноў наогул. Ужо занадта пад прамерным кантролем знаходзіцца дзейнасць калектываў, што носяць званне “народны”, і больш за ўсё пільнай увагі дастаецца іх кіраўнікам — прынамсі ў пытанні таго, якім чынам, не парушаючы законы, яны сумяшчаюць свае працы: па асноўным месцы і ў якасці кіраўнікоў аматарскіх аб’яднанняў.

ШТО НАПІСАНА НА ПЛОЦЕ

Загалчыца сельскай бібліятэкі Ганна Рабцэвіч да майго візиту ва ўстанову абыходзіла аграгарадок — разнесіла па дамах пажылых людзей разнастайную літаратуру. Такім абслугованнем насельніцтва яна займаецца кожную пятніцу. А што ж юныя чытачы?

— Хацелася б, каб іх прыходзіла пабольш, але, як ёсць, так ёсць, — паведамляе Ганна Уладзіміраўна. — Сёлта, дарэчы, у моладзі найбольшым попытам карыстаюцца творы беларускіх класікаў — Янкі Купалы, Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава. У сярэдняга пакалення з айчынных аўтараў папулярныя Віктар Гардзей, Аляксей Галаскоў, Анатоль Крэйдзіч, які нядаўна быў у нас у гасцях. Любіць ён нашу ўстанову, часта нават проста так заязджае.

Будзь я праяікам або пазтам, што жыве ў аграгарадку або ад яго непаладэк, таксама ў бібліятэку наведваўся б сістэматычна — у вялікім, прасторным пашыраным, якое яна займае ў Доме культуры, ёсць дзе

Кніжны праменьчык ад Ганны Рабцэвіч.

Вольга Рабцэвіч.

Георгій Дубоўскі.

Драўлянае мастацтва Раздзялавічаў.

разгарнуцца абмену думкамі аб літаратурных працах. Аднавядна, калі паме-ры “сховішча” дазваляюць, то і фонд салідны — больш чатырнаццаці тысяч асобнікаў кніг. Прычым, самыя адданыя наведвальнікі пакупляюць яго самастойна, куняючы для ўстановы навінкі.

— Пры бібліятэцы дзейнічаюць два аб’яднанні — “Молодзёжны перекресток”, якое праводзіць тэматычныя мерапрыемствы для навучэнцаў дзявятых і адзінацятых класаў, і “Мурашнік” — клуб аматараў прыроды, з яго ўдзельнікамі мы нэрэдка

выбіраемся ў лес на экскурсіі, ладзім экалагічныя акцыі, — тлумачыць спадарыня Рабцэвіч. — Натуральна, і там, і там практыкуюцца імпрэзы, звязаныя з літаратурай. Што з кніг у першую чаргу цікавіць, дапусцім, членаў? “...Перекресток”? Вялома, у якіх ёсць чыстая, моцная любоў!

Перадчынаючы шматлікія практы, што арганізуе кніжніца, Ганна Уладзіміраўна падрабязней спыняецца на “Бібліятэчным плоце”, — калі чытачы пішуць на спецыяльным стэндзе свае пажаданні, просьбы, заўвагі ў адрас установы. Выступаюць у ёй, дарэчы,

не толькі госці-пісьменнікі, але і фальклорныя калектывы СДК, дорачы прысутным сваю творчасць, распаўсюджаючы ім пра асабліваці традыцыйнай культуры краю. У 2020-м годзе бібліятэка будзе ўдзельнічаць у конкурсе на лепшую крэатыўную кнігу. Прыпадчыняючы таямніцу, спадарыня Рабцэвіч паведамляе мне, што, хутчэй за ўсё, ў Раздзялавічах вырабяць дзіцячае выданне, можа, адначасова і гульнявое.

— Неіхкі невырашальных праблем у нашай дзейнасці няма, — падводзіць вынік гутаркі загалчыца. — Аднак да нязручнасцяў я б аднесла тое, што ацяпляюцца мы маленькімі батарэямі, у зімовую пару года халаднавата тут. Аб гэтым ведаюць, просяць пакуль пачакаць. Марым і аб мультымедынай тэхніцы.

ДЫПЛОМ АД МІНІСТРА

Рэзюмента “культурнага поля” Раздзялавічаў Георгія Дубоўскага пацягнула паспрабаваць сябе ў рызбе па дрэве дваццаці гадоў таму, калі ён працаваў машы-

ністам кацельні. “Нікога ў радні не было з тых, хто б займаўся гэтым рамяс-твом, — успамінае ён. — А мяне — раз, і нешта “пераклініла”. Першай я зрабіў лыжку. І пайшло-паехала: спачатку дробязь усякую выразаў — грыбы, невялікія фігуркі жывёл, а ў апошні час перайшоў на буйныя формы — на статуі — думаю, можа, пара ўжо вуліцы аграгарадка імі пачаць упрыгожваць”. Сваё мастацтва майстар выстаўляе па ўсёй краіне ад роднага Ганцавіцкага раёна да Мінска, экспанаваліся яго работы і ў Польшчы. Не засталася незаўважаным уменне Георгія Валенцінавіча дзяржаўнымі інстытутамі, а сярод узнагарод ёсць і грамата ад Міністэрства культуры. “Калісьці я вёў у школе гурток, але так як разба — штука небяспечная, адзін няёмкі рух і моцна параніцца можна, — то хутка згэрнуў занятак, — спадар Дубоўскі паціскае плячыма. — А вучняў у мяне няма, так ужо атрымалася”. Зрэшты, не выключана, што ў найбліжэйшай будучыні на базе і СДК або на іншай пляцоўцы гурток рызбы па дрэве створаны будзе.

Каментарый Георгія ДУБОЎСКАГА:

— У Доме культуры пастаянна бываю. Мы, — народжаныя ў СССР, — любім добрую музыку, народную, танцы народныя. А гэтага ўсяго ва ўстанове шмат. І што прыемна, не адны пенсіянеры песні спяваюць, а ёсць моладзь, закаханая ў фальклор. А танчаць дзяўчаты з хлопцамі — любата! У бібліятэку я запісаны, бяру ў ёй і па рамяству кнігі, і прыгоднікі творы, на гістарычную тэму. Не ведаю, як у іншы час, аднак пры мне заўсёды хтосьці нешта сабе пачытаць выбірае. Ды нармальны ў нас народ у аграгарадку, з культуры сярбу!

...Праводзішы поглядам незнаёмку на ровары, я ўспомніў тое, што мне казалі Ганна Рабцэвіч: “Я люблю сваю професію, люблю размаўляць з чытачамі. Але сумна становіцца на душы, калі даведваешся, што нехта з аграгарадка збіраецца з’язджаць. Моладзь яе больш-менш устане на ногі, імкнецца знайсці сабе месца ў гарадах”. Вось такая праўда, што суседнічае і з той, якая заключалася ў апошній у размове са мной фразе Георгія Дубоўскага...

Вугал вуліц Сацыялістычнай і Карбышава. Злева — будынак школы. Прыкладна 1946 год.

Гэту снежанскую 2019 года імпрэсію-ўспамін аб далёкім маім пасляваенным дзяцінстве спарадзіў ліст. Рэдкі сёння паштовы “анахранізм” у век камп’ютарнага сёціва, бы рэальны цёплы ветрык вясною, раптам абудзіў магутныя імпульсы, здавалася, напам’яць станаў і перажыванняў. Гэта быў ліст-запрашэнне на юбілейныя ўрачыстасці з нагоды свята Дня нараджэння Першай гарадзенскай музычнай школы. І пачала працаваць “машына часу” гісторыі і памяці...

**КАЗКА
З ВІНАГРАДНАЙ
ЛАЗОЙ**

80 гадоў таму, 16 кастрычніка 1939 года, праз месяц пасля вызвалення Заходняй Беларусі ў Гродне, пачала сваю сапраўды гістарычную дзейнасць музычная школа. Першым дырэктарам быў прызначаны Уладзімір Іліч Янаў. Пасля вайны ўжо восенню 1944 года школа атрымала двухпавярховы з мансардай цагельны будынак, што на рагу будучых вуліц Сацыялістычнай і Карбышава (Тэлеграфнай). Завезлі некалькі п’яніна. А праз пэўны час — і раяль, які ўзгравасцілі ў зале на другім паверсе. Гэта быў будынак былой польскай устаноў. А яго самай адметнай прыкметай і асаблівасцю была ўнікальная польска-стыльная зашкляная веранда. А ў ёй на столі — казка! Вочы міжволі спыніліся на той казцы: на столі... спеў вінаград! Так, дваццаць квадратных метраў верандавай столі былі ўпрыгожаны розным размаляваным гарэльефам: галінкі, лісце і гронкі драўляна-фарбаванага вінаграда. Шкада, што та казка знікла, няма яе там зараз. Упэўнены, гэта быў бы сёння ўнікальны музейны экспанат гарадзенскай культуры 30 — 40-х...

прахадныя двары тых хат можна было амаль наскрозь прайсці забудаваны прамежак вуліц Сацыялістычнай і Тэлеграфнай да Ажэшковай, чым мы і карыталіся. Мы — гэта я (скрыпач), Воўка Яндоўскі, Ізя Пушэль (п’яністы), потым далучыліся малодшыя — мой брат Вадзім, Костка Шыдлоўскі (сын вядомага ў той час гарадзенскага хармайстра і кампазітара Аляксандра Шыдлоўскага). Увогуле маршрут да музыкалакі мы стваралі сабе, як прыгоду: мы не хадзілі па мосце праз Гараднічанку, што вяла на плошчу Леніна/Тызенгаўза. Мы хадзілі... пад мостам, праз парк, а далей праз яр побач з тагачаснай пагранічнай часткай, дзе цурчала мутнаватая Гараднічанка. Нездзе напрыканцы 50-х — напачатку 60-х гадоў халабудзіны на Тэлеграфнай-Сацыялістычнай былі знесены, а з імі былі “знесены” нашы дзіцячыя рамантычныя прыгоды ўражання, якія мы перажывалі ў тых лабірынтах прахадных двароў, калі спрашчалі наш маршрут да музычнай школы.

**МОВА “ДРУГОЙ
ФІЛАСОФІІ”**

Вось сюды, у гэты будынак, што ўзвышаўся па-над тымі залапленымі блыхай стрэхамі суседніх дамкоў, і ўвайшоў я напрыканцы лета 1949-га, пяцігадовы хлопчык, трымаючыся за руку мамы. Тады й убачыў гронкава-вінаградную казку ўпершыню. Як аказалася, мама прывяла мяне ў Мой Храм, у якім я атрымаў сваё другое — музычнае Хрышчэнне. Менавіта

*Настальгічныя
нататкі
з нагоды
80-годдзя
гродзенскай
Музычнай
школы № 1
імя Юрыя
Семянякі*

тут, пасля спеваў мамы, я зразумеў, навучыўся разумець боскую мову музычных геніяў. Тут мяне навучылі спяваць, іграць на скрыпцы, фартэпіяна. Тут я пачуў і запамніў музыку опер-сімфоній-санат класікаў, якую аднаўлялі на фартэпіяна нашы выкладчыкі па тэорыі музыкі (дарэчы, тэорыю музыкі і сальфеджыя веў да 1952 года дырэктар школы Уладзімір Янаў. Яго распісы і строгія запісы бацькам у маім тагачасным дзённіку знайшоў у цудам захаваных двух дзённіках музычнай школы за 1950 — 1952 гады). Цяпер з горадасцю і глыбокай удзячнасцю я кажу: сёлета — юбілей МАЕІ Альма-матэр. Потым былі мае “іншыя” Альма-ўстановы — кансерваторыя, Акадэмія навук, аспірантура, радыё і тэлебачанне, але дзе б я ні вучыўся і ні працаваў, паўсюдна і панад усім у мяне панавала Музыка. Значна пазнаў я і зразумеў, што валодаю, як і ўсе выхаванцы нашай школы, усявышняю мовай, мовай “другой філасофіі” (выраз музыколага Сярэднявечча Мікалая Дылецкага). А вытокама маёй жыццёвай прафесійнай музычнай ракі была музычна-вінаградная казка Першай музычнай школы. Там нізкі мой паклон усім першым у маім жыцці настаўнікам, якія далучылі, уклалі мне ў сэрца і душу (даруйце за пафас!) азы разумення таямніц музычнай гармоніі.

Насамрэч, мне было пяць з паловаю гадоў, калі я стаў, пасля абавязко-

“Музыкаю

У зале музычнай школы. Іван Сагайдачны (у цэнтры) з сям’ёй Яканюкоў. Лета 1951 года.

вага іспыту на слых і на рытм, вучнем дашкольнага класа. Не ўмеў ні чытаць, ні пісаць. На ўрокі прыходзіла мама, запісвала і потым дома кіравала маімі заняткамі.

**МАЕ
ЎНІВЕРСІТЭТЫ**

А самым першым маім настаўнікам у жыцці стаў каларытны чалавек і музыкант, скрыпач і педагог Іван Макаравіч Сагайдачны. Тады ў музычнай школе ў кожнага вучня галоўным быў настаўнік па спецыяльнасці. Яго ўрокам былі адведзены дзве траціны кожнай старонкі дзённіка. Ён першы замаўляў дні і гадзіны заняткаў, а пад іх ужо ладкаваліся заняты абавязковага хору, абавязковага фартэпіяна, сальфеджыя, тэорыі музыкі. Крыху пазнаў, калі я вучыўся ўжо ў 4 — 6 класах агульнаадукацыйнай школы і калі мы знаёміліся з творами Максіма Горкага, і я ў падручніку ўбачыў партрэт пісьменніка, дык зразумеў, што Іван Макаравіч — вонкавая копія пісьменніка-класіка Горкага. Цюбяйека, сівяя

валасы і вусы, агульны абрыс твару, няспешныя рукі... Ён шмаг курью, тады яшчэ дазвалялася паліць у класах. А напрыканцы самай першых заняткаў, на якіх ён са мною развучаў просценькія песенкі на скрыпцы (“Во салу ли, в огороде...”, “Как пошли наши подружки в лес по ягоды гулять...”), Іван Макаравіч чарнільнай ручкай (!) запісваў ноты песенек на лістку нотнай паперы, каб я дома вучыў. Прамакашак не было, дык настаўнік попялам з папіросці з попельніцы прысypаў чарнілы, здуваў з нот попель і даваў лісткі мне. На ўроках ён ставіў адзнакі не вышэй за “чацвёркі” (тады была пяцібальная сістэма ацэнкі ведаў). Затое на акадэмічных канцэртах (прамежкавыя спрашчэнні) вучняў школы ў чвэрціх), на экзаменах школьнай камісія ставіла “пяцёркі”. Такі васьмь педагогічны прыём.

У той час (з 1944 па 1952 гады) у Гродне дзейнічаў Дзяржаўны орг БССР на чале з яго арганізатарам Рыгорам Шырмам (сёння — Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Р. Шырмы, якая ў 1952 годзе была пераведзена ў Мінск). У тым хоры спявала мая хросная мама — цётка Ала Туроўская, малодшая сястра маёй маці. Дарэчы, у той час там канцэртмайстрам працаваў і будучы старшыня Саюза кампазітараў Беларусі, будучы народны артыст рэспублікі Юры Семяняка. Імя яго і носьці сёння мая Альма-матэр. Цётка Ала жыла ў нашым доме. Добра іграла на гітары, фартэпіяна, зразумела, спявала. Аднойчы я хацеў пазаймацца дома на скрыпцы, але ўсе струны былі спущаны. Цётка Ала настроіла скрыпачку-чацвярцінку, дык добра парагатаў. Гэта стала нашай вясёлай сямейнай гісторыяй. А сёлета, падчас нашай гарадзенскай сустрэчы з Вячаславам Корневым, тэатральным рэжысёрам, таксама былым вучнем І.М. Сагайдачнага, Сла-

ва, мой “аднакашнік” і ў Гарадзенскай музычнай вучэльні, нагадаў мне яшчэ адну гумарную школьную гісторыю. У сёмым класе школы, я, як выпускнік-скрыпач, быў канцэртмайстрам Школьнага сімфанічнага аркестра. Дырыжыраваў Іван Макаравіч. Говор аднойчы на рэпетыцыі Слава бацьчы: дыміцца рукаў май-ёй фірменнай гімнасіёркі (тагачаснай школьнай формы)! Гэта з папіросы курільшчыка Сагайдачнага-дырыжора выпаў угалёк, і задзімілася мая ўніформа! А я іграў: канцэртмайстар жа, нельга спыняцца! Але...

аркестры на чале з Сагайдачным — за адным пультам, у вучэльні — саліравалі ў Канцэрце для дзвюх скрыпач з аркестрам Баха, жылі ў адным інтэрнаце падчас вучобы ў кансерваторыі. У апошнія гады свайго жыцця (яго не стала ў снежні 2017) Анатоль у гарадзенцаў заслужыў славу таленавітага майстра-рэстаўратара струнных інструментаў. Па сутнасці, ён і яго майстрыя па вуліцы Цітова, 49 у Гродне былі надзейнай, ці не адзінай базай рэстаўрацыі інструментаў усіх струннакаў Гародні і вобласці — ад пачаткоўцаў да дарослых...

Таксама маладзейшыя на год Пётр Бруенок, Ва-

рамесная вучэльня. З-пад гары тады з боку Віленскай вуліцы біла крыніца чыстай вады, з якой мы набіралі бутлі яе дахаты. Сёння крыніца ў заняпадзе, але па-ранейшаму прабіваецца ў Гараднічанку...

Зараз можна адзначыць цікавую біяграфічную асаблівасць ці не ўсіх былых навучэнцаў нашай гарадзенскай музыкalkі, каго ўзгадаваць: так ці інакш, менавіта яна, Музычная школа і яе настаўнікі, вызначылі і асабісты лёс большасці яе выпускнікоў. Так, Пётр Бруенок пазнаёміўся са сваёй будучай жонкай падчас рэпетыцыі ўніверсітэцкага аркестра. Сту-

Музычнай гімназіі-каледжа пры Акадэміі музыкі ў Мінску. Атрымала званне лаўрэата на конкурсе скрыпачоў. Скажам, дынастыя, музычнай школай Гродна спароджаная...

Уладзімір Рылатка з нашай катгоры гарадзенцаў-скрыпачоў быў наймалодшы. Па заканчэнні кансерваторыі па класу альты, працаваў артыстам Камернага аркестра Беларусі ў часы, калі ім кіраваў арганізатар і дырыжор аркестра, арганіст і кампазітар Алег Янчанка. Затым — выкладчыкам музычнай вучэльні Мінска. Потым — у Міністэрстве культуры: начальнік упраўлення, намеснік і

каментатар Беларускага радыё, стваральнік музычна-мастацкай “Тэлесябрыны”. І журналісцкі лёс падарыў мне колькі сімвалічных “колаў жыцця” — сустрэч праз гады з тымі, з кім сустракаўся, бачыўся, сябраваў менавіта ў гады вучобы ў нашай музшколе. Сярод такіх “колаў” мая сустрэча праз дваццаць гадоў пасля заканчэння школы з маім апошнім настаўнікам па скрыпцы ў школе Іванам Георгіевічам Гусенцавым. Мы ўсе й не маглі падумаць, што наш настаўнік Іван Георгіевіч партызаніў на Віцебшчыне. Говор я, каментатар Беларускага радыё, даведваюся, што ў маі 1975 года — года 30-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне — у Мінск з’яжджаюцца былыя партызаны, удзельнікі самадзейных партызан-

І ЯКІЯ ГЭТА ІМЁНЫ!

Журналіст, у розныя часы з асабістым пачуццём ствараў матэрыялы, звязаныя з творчасцю землякоў — выпускнікоў нашай школы. І якія гэта імёны! Браты Юрый (п’яніст) і Віктар (скрыпач) Гільзюкі, сыны Мікалая Георгіевіча Гільзюка, трояка дырэктара нашай школы. Юрый — заслужаны артыст рэспублікі, прафесар Акадэміі музыкі, нязменны мастак кіраўнік Беларускай дзяржаўнай філармоніі дзясцікі гадоў. Пляда кампазітараў розных узростаў — Віктар Войцік, заслужаны дзеяч мастацтваў рэспублікі, прафесар Акадэміі музыкі, старшыня Беларускага саюза музычных дзеячаў, Народны артыст рэспублікі, кампазітар, мастак кіраўнік ансамбля “Бяседа” Леанід Захлеўны. Стваральнік эпохальных спектакляў Музычнага тэатра, кампазітар Уладзімір Кандрусевіч. Няспіла крыху, але ж трэба ўгадаць імя майго малодшага брата Якіяноўка Валдіма Ляванавіча: датэрмінова скончыў гарадзенскую музычную школу, Гродзенскую музвучэльню, стаў лаўрэатам конкурсу п’яністаў — навучэнцаў музвучэльшч рэспублікі. Затым — кансерваторыя, аспірантура. Акадэмік Беларускай акадэміі адукацыі і міжнародных акадэміі вышэйшай школы. Быў першым прарэктарам Акадэміі музыкі Беларусі, доктар педагагічных навук, прафесар, загадчык кафедры Акадэміі музыкі, галоўны спецыяліст па псіхалогіі ў Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Беларусі. Яго сын, Аляксандр Якіяноў, — скрыпач і дырыжор, скончыў Рэспубліканскую гімназію-каледж пры Акадэміі музыкі, аспірантуру, лаўрэат міжнародных конкурсаў, прафесар Кельнскага ўніверсітэта. Увоўне сёлета быў дырыжорам ужо другога аўтарскага канцэрта маскоўскага кампазітара Ігара Крутага ў Дзюсельдорфе. Сваіх двух сыноў Аляксандр Якіяноў традыцыйна далучае да Свету Музыкі: дынастыя, што закладзена ў нашай гарадзенскай школе.

І спіс выдатных суайчыннікаў — выхаванцаў гарадзенскай Альма-матэр доўгі. Я жужадаў толькі тых замальціць тысяч выпускнікоў школы, з кім вучыўся і з кім мяне спалучыў мой прафесійны лёс і жыццё.

А ў заключэнне з радасцю і глыбокай удзячнасцю канстатую, што падмуркам усіх мая прафесійных алгамавананняў, жыццёвым апірышчам была Музыка і высокая духоўнасць, якую яна ўтрымлівала і спароджае ў людзей. А гэта ўсё было распачата і ствараецца сёння ў слаўнай музычнай школе № 1 Гродна — нашай Alma-mater.

Данат ЯКАНОЎ,
кандыдат
філасофскіх навук

блаславёны...”

Школьны ансамбль скрыпачоў. 1952 год.

ТОЙ, КАГО ПАМ’ЯТАЮ...

Вобраз Івана Макаравіча, майго самага-самага першага настаўніка ў жыцці назавуць са мною. І ў памяці яго вучыў. А іх багата. Назаву зараз толькі імёны некалькіх — маіх сяброў з музычнашкольных гадоў і тых, каго памятаю і з кім давалася мне ісці побач па прафесійным жыцці, звязаным з Музыкай. Сярод іх — згаданы ўжо мой “аднакашнік” па Музычнай вучэльні ў Гродна Вячаслаў Корнеў. Як і я, мы былі першымі выпускнікамі-скрыпачамі гэтай установы (1959 — 1963 гг.). Пасля яе заканчэння Вячаслаў паступіў у Тэатральна-мастацкі інстытут (сёння Акадэмія мастацтваў) на рэжысёрскі факультэт. Працаваў рэжысёрам у тэатрах Гродна, Магілёва. Сёння — гаспадар спадчынага башкоўскага дома ля гарадзенскага вакзала.

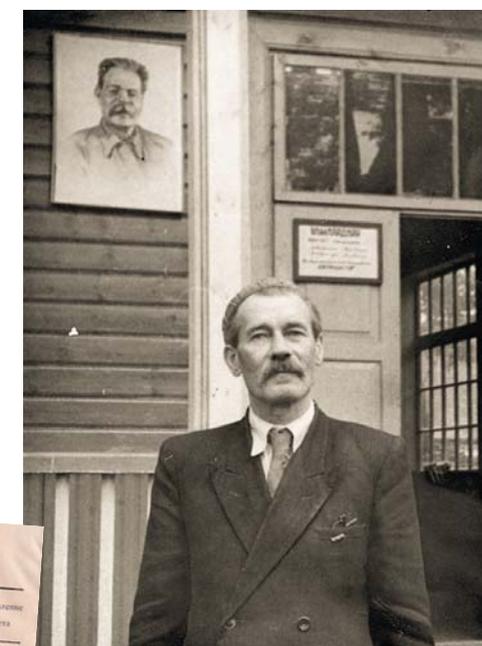
На год маладзейшы ў школе быў Анатоль Клінкевіч, у якога ад прыроды былі выключныя здольнасці скрыпача-віртуоза. Па жыцці мы так і ішлі побач: у школьным сімфанічным

лодзя Журня, Валодзя Рылатка, і яны прайшлі пачатковую школу ў Івана Макаравіча, а заканчвалі яе, як і я, ужо ў наступніце Сагайдачнага — Івана Георгіевіча Гусенцава. Валодзя Журня і Валодзя Рылатка паступілі ў нашу кансерваторыю ў клас альты. Журня, адбыўшы трохгадовы тэрмін у арміі, закончыў кансерваторыю, працаваў у мінскіх музычных школах. Нядаўна з’ехаў у Злучаныя Штаты, займаецца прыватным бізнесам. Пётр Бруенок — мой спадарожнік-вандруйнік на шляху з музычнай школы дахаты. Мы жылі ў Гродне недалёка адзін ад аднаго — у раёне былых Яўрэйскіх могілак, што напачатку вуліцы Максіма Горькага. Могілкаў неўзабаве распахалі і збудавалі вядомы сёння стадыён “Дынама”. Менавіта з Пятровым мы выбіралі не тыповыя маршруты з музыкalkі дахаты, скажам, па знакамітым сёння яры пад назвай “Швейцарская даліна”, у нашым дзцінстве — задворак так званай Архіерэйскай сядзібы, дзе ў 1950-я гады месцілася

Адзнакі за першы клас.

дэнтка фізмата БДУ Рая іграла на скрыпцы. І не абый: на выпускным справаздачным канцэрце Мінскай музычнай школы ў Заводскім раёне, саліравала на сцэне філармоніі ў Канцэрце Баха, а акомпаніраваў Дзяржаўны сімфанічны аркестр! Па заканчэнні гістарычнага факультэта БДУ Пётр Бруенок, ужо з жонкай, вярнуўся ў Гродна, працаваў у агульнаадукацыйнай і музычнай школах. Выхаваў дачку і сына. Унучка Пятра Ганна таксама прайшла нашу музыкalkу, і сёння — навучэнка

Іван Сагайдачны ля ганка і веранды школы. Пачатак 1950-х. / Фота з архіва аўтара

першы намеснік міністра культуры шмат гадоў. У апошні час першы намеснік генеральнага дырэктара Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі, прафесар Акадэміі музыкі па класу альты. Яго сын Алег — таксама скрыпач, лаўрэат міжнародных конкурсаў. Зараз жыве ў Злучаных Штатах, працуе ў адным з вядомых сімфанічных аркестраў. І тут дынастыя, распачата ў Гарадзенскай музычнай школе.

ПАРТЫЗАНСКАЯ СКРЫПКА

Так і мой прафесійны шлях быў закладзены, распачаўся менавіта ў нашай музычнай школе: Гродзенская музвучэльня-кансерваторыя-артыст-сімфанічная аркестра-аспірантура-радыё-і тэлежурналістыка (музычны

скі ансамбляў, агітбрыгад, стваральнікі песень і вершаў па партызанскую барацьбу. І ўявіце маё здзіўленне і радасць: у спісе удзельнікаў — імя майго настаўніка, былога байца партызанскай брыгады Аляксея, якую называлі Алег — таксама скрыпач, лаўрэат міжнародных конкурсаў. Зараз жыве ў Злучаных Штатах, працуе ў адным з вядомых сімфанічных аркестраў. І тут дынастыя, распачата ў Гарадзенскай музычнай школе.

Вос ў гэтай брыгадзе ў 1943 годзе ўзнік партызанскі ансамбль, у якім выступіў і наш настаўнік. А праславіўся скрыпач і самадзейны кампазітар Іван Гусенцаў тым, што стварыў тады “Марш аляксееўцаў”, які і ўспомнілі былыя партызаны падчас сустрэчы.

Іван Георгіевіч у 1960-я гады з Гродна неўзабаве з жонкай Н. Серыкавай (дарэчы, выкладчыцай тэорыі музыкі ў нашай школе) пераехаў ва Украіну...

11 снежня Міжрадавы камітэт па захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO на чарговай 14-й сесіі ўключыў у Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны сярод іншых элементаў, якія маюць патрэбу ў тэрміновай ахове, і абрад “Юраўскі карагод” з Беларусі.

ЮРАЎСКІ ЦІ ТУРАЎСКІ

Архаічны абрад, які з’яўляецца этнічнай адметнасцю жыхароў Тураўшчыны — лакальнага рэгіёна Усходняга Палесся — і праводзіцца 6 мая, у энцыклапедычных выданнях пазначаны як “Тураўскі карагод”. Аднак, калі рыхтаваліся дакументы ў UNESCO, жыхары вёскі Пагост — адзінай вёскі, якая захавала абрад у жывой традыцыі, запярэчылі з пачуццём уласнай годнасці: называць “Юраўскі карагод” або проста “Карагод на свята Юр’я”, бо не ў Тураве яго захавалі, а ў Пагосце. Эксперты пагадзіліся, а жыхары Пагоста паставілі свае подпісы пад лістом у UNESCO з просьбай уключыць іх абрад у спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якой патрабуецца тэрміновая ахова. Міністэрства культуры падтрымала просьбу матэрыяльна і арганізацыйна. У выніку быў створаны фільм і належным чынам падрыхтаваны дакументы, ілюстраваныя фотаздымкамі. На сесіі ад Беларусі прысутнічала Ала Сташкевіч.

АДКУЛЬ ПАЙШОЎ ПАГОСТ

У 2020 годзе спаўняецца 500 гадоў з часу першай згадкі Пагоста ў друкаваных крыніцах. Аднак, паводле мясцовага падання, Пагост старэйшы за Тураў. Уявіце, што вучоныя з такім меркаваннем пагаджаюцца, бо менавіта тут захавалася пра- тэка пад назвай Тур, а Пагост азначае “месца збору палодзіц”. Палодзіце — падаткі, якія збіраліся князямі з падудальных зямель. З новым ураджам, з рыбай, сушанымі грыбамі і агадзімі з Палесся (цяперашні Лельчыцкі раён), чобатамі з Давыд-Гарадка і гарадоцкімі керамічнымі вырабамі, тканінамі ручной работы мясцовых майстроў прыплывалі людзі на чаўнах. Дзень, калі гэта адбывалася, ападкавае праваслаўнаму святу Ушважання 27 верасня — святу “закрывання” зямлі на зіму. Дагэтуль традыцыя правядзення кірмашу ў Пагосце захоўваецца ў памяці старога пакалення. Пры гэтым адбывалася і шанаванне каменнага крыжа, які і сёння зберагаюць у мясцовай царкве.

“РАГАТЫЯ” ЎБОРЫ

Да легендарнага князя Тура існавала дрыгавіцкае

Пагост — край цудаў

Карагод, які варта захаваць

На здымках: абрад і яго носбіты.

пра- тэка, межы якога адпавядаюць этнарэгіёну Тураўшчыны — ад Пагоста да Аздамічаў. Яго называюць таксама Малое Палессе. Пагост — вёска ў 8 кіламетрах ад Турава, Аздамічы — вёска ў Столінскім раёне. Жыхары гэтай тэрыторыі дагэтуль карыстаюцца адной гаворкай і маюць падобныя абрады і звычкі, адметнасці ў традыцыйным касцюме, адна з якіх — “рагатыя” жаночыя галаўныя ўборы, звязаныя з культам быка тура. Магчыма, тут магутны дзікі бык і быў прыручаны. Веснавы абрад на свята Юр’я 6 мая яўна прысвечаны гэтай культуры, а яшчэ Зямлі-маці і Небу-бацьку. Тураўская зямля на левым узбярэжжы Прыпяці ў выніку веснавых разліваў спрадвеку была багатай, плоднай. Падчас апытвання жыхароў вёскі Чорнічы быў выяўлены цэлы пласт весна- вых песень “на разліўракі”. У старажытнасці можна адзначыць яшчэ адзін адметны маркер — абрад “Жанішба коміна” (або пасета, святая), які спраўляўся перад засеўкамі ўвосень і вясной, маркіраваў зімовы перыяд, прысвечаны пралезню, ткацтву, вырабу адзення і абутку. Абрад захавалі толькі жыхары вёскі Пагост Жыг-кавіцкага раёна і Дзяржынск Лельчыцкага раёна. Адна з

ШАНАВАННЕ КАРОЎ

Некалькі абрад “Карагод” пачынаўся з першага выгану кароў у поле. У 90-я гады, калі ў кожнай вёсцы вакол Турава былі вялікія статкі кароў, кожная гаспадыня праводзіла гэтую рытуальна-абярэгі, выпраўляючы сваю рагульку на пашу першы раз: з хлява выганяла асвечанай галінкай вярбы, карміла спецыяльным печывам у выглядзе крыжа, спечаным на Серапалосце (у сярэдзіне Вялікага посту). Пры гэтым на парозе хлява клалі шпэі і замоч (каб зашчыпіць пашчы вайкам і абараніць ад іх жы- вёлу), ніты, яйка або сякеру — ад ведзьмы і ўсякай нячыстай сілы. Пры ўсім гэтым прамаўляліся замовы.

РАГАТЫ — ЗНАЧЫЦЦА БАГАТЫ

Дык вось, у старажытныя часы хутэй за ўсё ў поле да кароў выводзілі прыручанага быка-тура. Сімвалам гэтай традыцыі пасля таго, як гэты бык вымер, стаў абрадавы хлеб на свята Юр’я, які ў Пагосце называюць “карагод”, як і сам абрад. Ён “рагаты” і ўпрыгожаны сімваламі: трыма каласкамі з шеста, трыма “шышкамі” (шарыкамі з шеста) і трыма галінкамі з плодавага дрэва, якое распустілася ў гэтую пару. Кожная галінка, якую называюць “рагуш”, мае па тры адліг- наванні, і ўсе іх абкручваюць шеста і падпяваюць на агні. Колькі галінак атрыма- ецца разам? — Дзевяць. А гэта дзевяць месяцаў сцель- няці каровы і цяжарнасці жанчын. Значыцца, абрад “Карагод” спраўляюць для

таго, каб зямля давала ба- гаты ўраджай, пладзіць ста- так і працягваўся род. Абрад часам называюць дзівочым. Хлопцы як бы гарантвалі, што будучы берагчы інаці- лівасць дзівучат, паважліва ста- віцца да традыцыі продкаў.

ГРАБЛІ ЗАМЕСТ КРЫЖА

Дарэчы, мужчыны і хлопцыносяць падчас аб- раду ўсю аtryбутыку, акра- мя абрадавага ручніка, праз які ўвесь гурт заходзіць на

поле, дзе пасеяны азімае жыта або пшаніца, і выхо- дзіць праз яго. Васымікан- цовае калядная зорка не выпадкова прысутнічае ў абрадзе, яна з’яўляецца сім- वालам каханця.

Раней фартухі насілі на крыжавіне. Крыжавіна — гэта два кіёчкі, збітыя ў выгля- дзе крыжа, што сімвалізуе со- нечнае свяціла. Але ў перыяд ваяўнічага атэізму за “дэман- страцыю з крыжом” ссылалі ў Сібір, пра што расказвалі жыхары вёскі Старажоўцы. Таму ў Пагосце прыдума- лі прыстасаванне для гэтага граблі. Можна менавіта такая хітрасць і пасадзейнічала та- му, што абрад тут захаваўся.

ШТО ПАГРАЖАЕ АБРАДУ?

Перш за ўсё, дэмаграфіч- ная сітуацыя ў вёсцы. Пра- блема не толькі ў тым, што няма столькі кароў і выпадае важная частка абрадавага

дня на свята веснавага Юр’я. Хутка ападкавае старэйшае па- каленне, а хто застанеца, калі ў вёсцы няма працы? Усе з’яўжаюць, хоць і шкада пакідаць мілы сэрцу куточак, дзе такая плодная зямелька і прыгожыя краявіды. Яны аб’ядналіся ў Інтэрнэце на сайце “Пагост — край цу- даў”. Дарэчы, менавіта там я прачытала нядаўна навіну: нашчадкаў старажытных ту- раў хутка пасяляць на лузе за вёскай Пагост...

Багашце гэтага краю аша- нілі дачнікі, якія купілі тут кабэ або збудавалі хаты пад лецішча ў Пагосце. Зараз тут працягвае, па стане на ліста- пад гэтага года, 194 жыхары,

сярод якіх працаздольных 113, пенсіянераў 66, а дзяцей усяго 11.

Другая прычына, чаму трэба падтрымаць гэты аб- рад — пайшлі з жыцця ста- рэйшыя вясковыя спявач- кі, захавальніцы традыцыі вёскі. Са старэйшага пака- лення засталіся толькі двое. Фальклорна-этнаграфічны гурт “Міжрэчка”, які быў створаны ў 1980 годзе Ка- цярынай Панчэня і які мае найменне “народны”, у 2020 годзе адзначыць разам з юбі- леем вёскі сваё 40-годдзе. З самага пачатку яго стварэння асноўная заслуга ў захаван- ні абрадаў і звычайна гадавога кола належыць Кацярыне Аляксееўне. Яна змала аша- ніць спадчыну сваёй вёс- кі змалку і асвоіць песні, танцы, усе традыцыі, бо бацька — Аляксей Ко- нанавіч Кузьміч — быў сільным гарманістам, вяржоркі адбываліся ў іх хаце, а сама яна была да- шчуплівай і лёгка запамі- нала тэксты на слых. Мела добры голас, таму старэй- шыя спявачкі бралі яе пад- водзіць, а яна пераймала ў іх рэпертуар і манеру спеву, мясцоваю гаворку.

Адметнасць абрадаў гада- вога кола, якія захоўваюцца ў вёсцы Пагост, — удзел у іх падлеткаў. Усе дзеці спа- вачак “Міжрэчка” былі вы- кананцамі розных роляў у абрадавых дзеях, аднак пад- раслі і з’ехалі з дома. Зараз усіх пагошчкіх дзяцей, якія ёсць, заахочваюць да ўдзелу ў абрадах. З імі займа- ецца дырэктар мясцовага клуба Ірына Юнчыц, якая сама вырасла ў калектыве і ў шматдзятнай сям’і, дзе было 12 дзяцей, а цяпер сама мае траіх. Уся надзея на тое, што будзе праводзіцца пла- намерная работа па этна- выхаванні дзяцей у школе аграгарадка Азірыны, які знаходзіцца побач, а таксама ў іншых вясковых школах каля Турава, што гурты го- тых вёсак адноўць трады- цыю абрада “Карагод” на Тураўшчыне і захаваюць яе для будучых пакаленняў.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ
Фота з архіва вёскі Пагост

(Праця.
Пачатак у №№ 43 — 50)

Такім чынам, напрыканцы 1950-х “Беларусьфільм” набіраў не толькі, як кажуць, “вытворчыя абароты”. Павышаўся і мастацкі ўзровень яго прадукцыі. Ды, на жаль, шлях яго быў няроўным. Скажам, наступны фільм Корш-Сабліна “Пасеялі дзючаты лён” — тыя ж схематычныя маскоўскія “памешчыкавы граблі”. Чаму ж сьліны рэжысёр пасля правалу свайго “Новага дома” ізноў звярнуўся да пасрэднай драматургі Яўгена Памешчыкава?

ПРАКТЫКАВАННІ ПА АГРАТЭХНІЦЫ ДУШ

Што, не было з чаго выбіраць? Ды не: у той час ужо плённа стваралі якасны драматургічны матэрыял масквічы Яўген Габрыловіч, Геннадзь Шпалікаў, Вялянцін Яжоў, Аляксей Спешнёў. Больш за тое — выдаваў сцэнарый за сцэнарыем і штатны працаўнік “Беларусьфільма” Мікалай Фігуроўскі, па творчай якасці іншыя кінастудыі здымалі шыкоўныя фільмы — “Калі дрэвы былі вялікімі” або “Вогненыя вёскі”. Што самае цікавае, ён працаваў літаральна по бач, дзверы ў дзверы з коршавым кабінетам! Ну не можа быць, каб Корш не чытаў халія б нешта з напісанага ім!

Але ж ён выбраў найгоршае: ізноў Памешчыкаў, ізноў бесканфліктнасць, ізноў лагіроўка... Ды і акцёры ўзятыя з “другой шэфляды” — маскоўскай, канешна: Ларыса Сабалеўская, Леў Фрычынскі, Зоя Сцяпанова. Крытыка на гэты раз была бясплітаснай: аніводнага становачага водпука. Аніводнага!

“Прычыны неўдачы — в халодном ремесленном сценарии... Упраздненне по агро-технике человеческих душ”.

“Совершенно условный водешный сюжет... Беспомощное произведение”.

“Опереточное изображение труда”.

“Для режиссёра пагубная потеря ощущения жанра”.

А гэта — удар па прафесіі! Корш што, не знаёмы з навінкамі экрана?

Пагадоў, на экранах у сярэдзіне 50-х — “Сорак першы” Рыгора Чухра, “Чалавек нарадзіўся” Васіля

У Чырвоным... кіна-касцёле

Першыя пасляваенныя фільмы

Ардынскага, “Забойства на вуліцы Дантэ” Міхаіла Рома, “Вясна на Зарэчнай вуліцы” Фелікса Міранора і Марлена Хуцыева, “Ляціль жураўлі” Міхаіла Калатожава... Новыя тэмы, новая кінамова, новыя імёны. Ды і наогул — новае савецкае кіно!

А ў Корша... “Соцыяльна-псіхалагічная драма” — пакутліва значаўся жанр у анатацыі. Якая там “соцыяльнасць”, які “псіхалогізм”, якая там “драма”? Кустаршчына!

“Нашы суседзі”: акцёры адпачываюць (Г. Глебаў, К. Сарокін, В. Краўчанка, В. Вікланд, Л. Рэжэцкая).

дзючаты лён”. Далей трэба чакаць выдатнай карціны — і Корш яе здымае!

ДРАМАТЫЗМ ШПУЛЯЎ НІТАК

Ёсць творы літаратуры, якія экранізуюць кінематографісты розных краін, новых пакаленняў. Узгадаем “Ганну Карэніну”, “Ціхі Дон”, “Небяспечныя сувязі”. Па апавяданні Купрына французцы знялі славуітую “Вядзьмарку” з Марынай Уладзі, а ўжо ў нашы часы расіяне ўвасобілі на экране тое самае апавяданне з Людмілай Чурсіной.

А куды раней, яшчэ ў 1957-м, па падобным сюжэце знялі ў нас карціну маладзья “ўгікаўшы” Пётр Васілеўскі і Мікалай Фігуроўскі — будучы знакампы сцэнарыст. У іх фільме “Палеская легенда” паводле апавядання Караленкі галоўныя ролі звычайна выконвалі масквічы: чароўная Ала Ларыёнава — сапраўды першая прыгажуня тагачасных экранў СССР — і Іван Пераверзеў. Вось яго кандыдатуру, пэўна ж, ухваліў мастацкі кіраўнік студыі Корш-Саблін, які адрэзаў гэты актэра ў сваім фільме “Маё каханне”.

Франтавік Іосіф Шульман шукаў сцэнарый на бліжнюю яму ваенную тэму. Ён

неўзабаве экранізуе аповесць Івана Стаднюка пад назвай “Чалавек не зяасца” — натуральна, з масквічамі ў галоўных ролях. А да гэтага здыме фільм па аповесці Аляксея Кулакоўскага “Нявестка” — бытавую драму. Акурат тады павярнуўся тварам да студыі малады драматург Андрэй Макаёнак: напісаў свой першы сцэнарый паводле гэтай аповесці. У ролях у Шульмана, ізноў жа, спрэс расіяне: Скарабагаў, Сталірская, Паліцэймака, Саранцаў, Дарошына.

рэжысёра: мяне не пакадалі без працы, рыхтуючы да ўключэння ў здымачную групу “Чырвоная лісія”. На “Нашых суседзях” я з замілаваннем і ўвагай слухаў успаміны, разважанні і выступленні в апавесці Андрэя Булінскага.

Сцэнарый “Нашы суседзі” Антаненкава і Севэла — ён потым стане ізраільскім пісьменнікам Эфраімам Севэлам — пэўна ж, не прайшоў у Маскве, і яго перакінулі да нас. Так было прынята: кідаць з са-

окном” праспяваў яшчэ нікому не вядомы выканаўца: яго нехта пачуў у Маскве толькі што, летам 57-га, падчас Усесветнага фестывалю моладзі і студэнтаў з песняй “Подмосковные вечера”. Імя яго — Уладзімір Трошын. Песня з нашага фільма “Вечерком за окном” з акна мантажнай, расчыненага ў спякоту, чулася на вуліцы, і мінчукі яе, лёгка запамінальна, пачалі напяваць яшчэ да выхада фільма.

І што яшчэ ў той карціне можна ўбачыць непаўторнага: у сцэне “Рэстаран” у поўным складзе гучыць легендарны “шанхайскі” джаз-аркестр Барыса Райскага, які толькі што назаўсёды застаўся ў нашым цырку.

Але сярод гэтай, шчыра кажучы, досыць шараговай прадукцыі другой паловы 50-х выдзяляюцца два фільмы, якія здымаліся амаль адначасова: “Гадзіннік спыніўся апоўначы” і “Чырвоная лісія”. Пра іх і пагаворым пазней.

“Палеская легенда”: Ала Ларыёнава...

... Леанід Кадраў і Іван Пераверзеў.

юзнага “барскага пляча” хільня сцэнарый на рэспубліканскія студыі.

У галоўных ролях — папулярны ў 50-я кінапрыгажун Леў Фрычынскі, бурліва-характарная шешча Вольга Вікланд і гераіня ну зусім блякая ды ніякая — Нэла Карнеева. Лішне нават казаць, што ўсе масквічы. Але нашы ў дугапланавых ролях жыхароў камуналкі іх абсалютна перайграў: Міша Пятроў, Глеб Паўлавіч Глебаў, Вялянціна Краўчанка, Лідзія Рэжэцкая.

Драматургічная калізія “Нашых суседзях” на шмат галоў апырэдзіла сітуацыю “Пакроўскіх варотаў” Міхаіла Казакова: рассяленне камуналкі. Музыку напісаў меласты Барыс Макравуцаў. Песню “Вечерком за

А пакуль жа — трохі пра іншае. Занураўся ў сваю працу кінематографісты часам і не заўважалі, як імкліва адбудоўваўся палескі вайны Мінск. Амаль адначасова на яго новым цэнтральным праспекце з’яўляюцца знаквыя для рэспублікі пабудовы. У тым ліку, і ўстановы культуры: філармонія, стацыянарны цырк, і ўрэшце — кінастудыя.

Гэта азначала, што цесны, але ўжо абжыты будынак Чырвонага касцёла кіношнікам неўзабаве наканава пакінуць.

Уладзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр

Фота з архіва аўтара і з Сецева

Працяг — у наступных нумарах “К”.

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."; "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."; "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."; "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.". Новы раздзел — "Сусвет Яэна Драздоўіча".
Выставы:
■ Выставачны праект Зои Літвінайвай "Знакі творчай волі" — да 19 студзеня 2020-га.
■ Выстава акварэльных твораў Уладзіміра Рынкевіча "Зямное і небаснае" — да 12 студзеня 2020-га.
■ Выстава "Аман: жамчужына Усходу. Рамесная спадчына" з калекцыі Нацыянальнага музея Султаната Аман — да 19 студзеня 2020-га.
■ Выстава "Рускі імпрэсіянізм" — да 10 студзеня 2020-га.

■ Выстава "Шрага Царфін. Рух да святла" — да 19 лютага 2020-га.
■ Выстава "Заўсёды гатовы, храбрэстуючы..." Мастак і вобраз Прорыі і абразы XVIII — XIX стст. — да 1 лютага 2020-га.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОУ ХІХ СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо саломаліценні (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.
■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытнае Беларускае"

У МІНСКУ ГАЗЕТА "КУЛЬТУРА" ОЖИНО НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:
магазіны "Белсаюздрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".
Праспект Незалежнасці, 44.
Вуліца Валадарскага, 16.

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка VKL3D.
■ Акцыя "Воляе пійніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дзяржаўнага беларускага рубля".
■ Выстава "Усход — Запад" (калекцыя твораў усходняга і заходнеўрапейскага мастацтва князёў Дандуковых-Карскавых — да 12 студзеня 2020-га.
■ Навагодні выставачны праект "Музей ёлачных цацак" — да 20 студзеня 2020-га.
■ Выстава мастака-пастаноўшчыка Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Іллі Падкалаева "ХРАНАТОП 2.1... Прастора/ час 2.1." (у галерэі музея).

Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЭСДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя "Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст."
■ Выстава ёлачных цацак савецкага перыяду "У гасці да казкі" — да 14 студзеня 2020-га.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 11.
■ Пастаянная экспазіцыя "Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг."
■ Выстава "Беларускі рубель. Гісторыя ў чварць стагоддзя" — да 21 снежня.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 06 33.
■ Экспазіцыі:
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ Выстава "Магія дзікіх птушак" — да 1 лютага 2020-га.

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка VKL3D.
■ Акцыя "Воляе пійніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".
■ Выстава "Ад рымскага дзяржаўнага беларускага рубля".
■ Выстава "Усход — Запад" (калекцыя твораў усходняга і заходнеўрапейскага мастацтва князёў Дандуковых-Карскавых — да 12 студзеня 2020-га.
■ Навагодні выставачны праект "Музей ёлачных цацак" — да 20 студзеня 2020-га.
■ Выстава мастака-пастаноўшчыка Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Іллі Падкалаева "ХРАНАТОП 2.1... Прастора/ час 2.1." (у галерэі музея).

кіёскі "Белсаюздрук"
ст.м. "Наміга", вул. М. Багдановіча.
Праспект Пераможцаў, 5.
Вуліца Рабкораўская, 17.
Праспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Лабанка, 2.

■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".
■ Атракцыён "Лазерны квест".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
■ Выстава "Станіслаў Манюшка. 18 гадоў каханя і творчасці ў Вільні" — да 10 студзеня 2020-га.

ГАСЦЁЎНЫ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Час казак" (прадстаўлены аўтарскія лялькі, вырабы з лямца, арт-аб'екты, графіка і шмат іншага) — да 2 лютага 2020-га.
Майстар-класы:
■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя беларускага кінематографу".
■ Выстава "Горад над вольнай Навой" — да 22 снежня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя "Вяртаючы час", прысвечаная 75-годдзю музея — да 31 снежня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект "Час гарбаты" з фонду музея — да 20 студзеня 2020-га.

■ Выстава "Дзівы антычных цывілізацый" — да 15 студзеня 2020-га.
■ Гістарычны квест "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў". Па папярэдніх заяўках.
Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
Вул. Гейсіка, 1.
■ Выстава работ Анатоля Яцко "3 любоўю да пейзажу" — да 18 лютага 2020-га.

Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Квест "Выходкі старога захаўніка". Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародная выстава гістарычных карт "Аб'ядноўваючы прастору і час" — да 29 сакавіка 2020-га.
■ Тэатралізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Каханку".
■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя".
■ Таматычная экскурсія з элементамі квеста для дзяцей "Інтрыгі Купідона".
■ Музейныя камунікацыйныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызы моды ракако".
■ Квест "Белы слон".
■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
■ Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вяселля.
■ Музейная фоталяпоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
■ Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Экспазіцыя "Скелп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Выстава "Песняры зямлі беларускай. Міцкевічы: ад Адама да Канстанціна".
■ Таматычная экскурсія і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".

■ Экспазіцыя "Скелп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Выстава "Песняры зямлі беларускай. Міцкевічы: ад Адама да Канстанціна".
■ Таматычная экскурсія і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".

■ Пешая экскурсія "Мясцамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Таямніцы дома Песняра".
Акцыі:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Вішаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!"
■ "Калядная ялінка ў Доме Коласа" — да 15 студзеня 2020-га.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

■ Адноўленая экспазіцыя "Адкрыццё жываліцы" (візуальнае рэспрэктывае творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва).
■ Выставачны праект з цыкла "Асабістыя гісторыі" "Мінская прапіска. Частка 1. Happy New Minsk" — да 29 снежня.
■ Выстава "Чароўны свет выштых карцін" — да 2 лютага 2020 га.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.
■ Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана Ганаравому грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ "Мінск губерні. Шляхецкі побыт".
■ Выстава "Даміскія штучкі" — да 20 студзеня 2020-га.
■ Выстава сучаснага мастацтва "Мінск — Парыж" — да 19 студзеня 2020-га.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.
Выставачныя праекты:
■ "Мінск у гістарычнай прастору. Картаграфічны кабінет".
■ "Мінск сярэднявечча. Гарыды-пабрацімы сталіцы Беларусі".
■ "Археалагічныя артэфакты ў XII — XIX стст."
■ Рэдкія галаграфы з серыі "Скарбы Зямлі Беларускай" — да 12 студзеня 2020-га.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.
■ "Сані + вазок; каляска + брычка; карэта + вупраж"

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ Ў ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"
звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

(пастаянная экспазіцыя па гісторыі гузавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульні "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.
■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжоўскіх, 8-2.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжоўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
■ Экспазіцыі:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

АРТ-ГАСЦЁЎНЫ "ВЫСОКАЕ МЫСТА"
г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава ўдзельнікаў і сяброў фотаклуба "Мінск" "Нацхняльная фатаграфія" — да 12 студзеня 2020-га.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ
г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл. (8-01597) 2 14 70.
■ Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА У НАВАГРУДКУ
г. Навагрудак, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).
■ Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Свято кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і галерыі.

"УНІВЕРСИТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава "Малое-Вялікае", прысвечаная Году малой радзімы, — да 5 студзеня 2020-га.
■ Арт-праект "Адвечная прыгажосць" — да 18 студзеня 2020-га.

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ 21 — "Яўген Анегін" (опера ў 3-х дзеях) П.Чайкоўскага. Дырыжор — Алег Лясун.
■ 22, 24 — "Леядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П.Чайкоўскага. Дырыжор — Андрэй Галанаў.
■ 22 — Канцэрт "Навагодняе раנדэву". Камерная зала імя Л.П.Александровскай. Пачатак у 18.30.

■ 24, 28 — "Шчаўкунок, або Яшчэ адна калядная гісторыя" (балет у 2-х дзеях) П.Чайкоўскага. Спектакль Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа з удзелам артыстаў балета Вялікага тэатра. Дырыжор — Мікалай Калядка. Пачатак а 12-й.
■ 27, 28 — Гала-канцэрт зорак Вялікага тэатра Беларусі. Дырыжор — Іван Касцяцін.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 154 04 44.
■ 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28 — "Навагодняя вандрука ў Парыж" (святочны спектакль) С.Навуменка. Пачатак аб 11-й і а 14-й.
■ 26 — "Вар'ятка" (трагіфарс у 2-х дзеях) Н.Птушкіна. Прэм'ера.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 22, 23, 24, 26, 27, 28 — Навагодні спектакль "Казка Дзеда Мароза" і танцавальна-забавульная праграма "Дзін, Дон і чароўны гадзінік". Пачатак а 17-й; 28 снежня — аб 11-й, а 14-й і а 17-й.

■ Экспазіцыя "Скелп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Выстава "Песняры зямлі беларускай. Міцкевічы: ад Адама да Канстанціна".
■ Таматычная экскурсія і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".